

PESTICIDENPROGRAMMA

Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie 2018- 2022 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

19 JULI 2017

INHOUDSOPGAVE

I. ACHTERGROND	5
1. Toepassingsgebied	5
2. Definities en belangrijkste begrippen	5
3. Wetgevende en regelgevende context met betrekking tot het gebruik van pesticiden.....	10
3.1. Europese context	10
3.2. Federale context	10
3.3. Gewestelijke context	11
4. Supragewestelijke coördinatie	12
II. DOELSTELLINGEN VAN HET PROGRAMMA 2018-2022.....	13
1. Brussel zonder pesticiden: een ambitieuze visie voor het gewest.....	13
2. Vijf prioritaire pijlers	14
III. ACTIEPROGRAMMA 2018-2022.....	17
1. Algemeen	17
1.1. Structuur van de inhoud	17
1.2. Opstellingsprocedure	17
❖ Openbare raadpleging	17
❖ Advies van de adviesinstanties	17
❖ Gewijzigde versie van het Gewestelijke Programma.....	17
1.3. Samenhang met de andere gewestelijke plannen en programma's	17
1.4. Continuïteit van het programma 2013-2017	18
2. doestellingen en acties	20
2.1. Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)	20
❖ Implementatie van het Belgische certificeringssysteem "Fytolicensie"	20
❖ Toegang tot een aangepaste opleiding (basis & aanvullende)	20
2.2. Verkoop van pesticiden	23
❖ Algemene informatie die wordt verstrekt op plaatsen waar pesticiden voor amateurgebruik worden verkocht.....	23
❖ Beschikbaarheid van gecertificeerde voorlichters op verkoopplaatsen van pesticiden bestemd voor het brede publiek	23
❖ GBM voor professionele gebruikers enkel verkrijgbaar voor houders van een fytolicensie	23
2.3. Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven	24
❖ Zorgen voor het verstrekken van evenwichtige informatie over pesticiden en de alternatieven ervoor	24
❖ Systemen ontwikkelen voor het verzamelen van informatie over gevallen van vergiftiging.....	28
2.4. Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM	29
2.5. Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgestelden	29
2.6. Beschermen van het aquatisch milieu	30
2.7. Beschermen van specifieke gebieden	32
❖ Gebieden die gebruikt worden door het brede publiek of door kwetsbare groepen	32
❖ Beschermen van wilde fauna en flora	34
❖ Recentelijk behandelde gebieden toegankelijk voor werknemers in de landbouw.....	36
❖ Beschermen van het drinkwater	36
2.8. Hantering/opslag van GBM en de verpakking/restanten	37
❖ Risicobeperkende maatregelen voor, tijdens en na de bespuiting	37
❖ Bijkomende maatregelen voor amateurgebruikers.....	37
❖ Maatregelen voor het verkleinen van de risico's in de lokalen voor professionele opslag.....	37
2.9. Geïntegreerde gewasbescherming - Integrated Pest Management (IPM).....	38
❖ Bevorderen van lage inputsystemen zoals IPM en biologische landbouw.....	38
❖ Scheppen van de nodige voorwaarden om de implementatie van IPM te bevorderen.....	39
❖ Versterking van de uniforme beginselen van IPM.....	43
❖ Aanmoedigen van de implementatie van IPM in sectorspecifieke richtsnoeren	44
2.10. Indicatoren	46
2.11. Risicobeperkende maatregelen	47
2.12. Beheer en opvolging van het plan	48
AFKORTINGEN EN LETTERWOORDEN.....	49
BIJLAGE 1 - SYNTHETISCHE VERSIE VAN HET PROGRAMMA (NAPAN VERSIE)	

I. ACHTERGROND

1. TOEPASSINGSGEBIED

Aangezien de Europese kaderrichtlijn 2009/128/EG en de Brusselse ordonnantie van 20 juni 2013 (zie wetgevende context in punt I.3) momenteel alleen betrekking hebben op het gebruik van *gewasbeschermingsmiddelen* streeft dit actieprogramma hoofdzakelijk naar de vermindering van de risico's en de effecten van de pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn.

Wegens de risico's die biociden meebrengen, zullen meerdere acties ook betrekking hebben op die producten, meer bepaald op het gebied van sensibilisering en voorlichting van de verschillende blootgestelde doelgroepen.

2. DEFINITIES EN BELANGRIJKSTE BEGRIPPEN

De definities die hier worden gegeven worden voorgesteld ter informatie en vulgarisatie, om een beter begrip van het actieprogramma te bevorderen. Ze zijn hoofdzakelijk aangepaste versies van de definities van de ordonnantie van 20 juni 2013, het koninklijk besluit van 19 maart 2013, de verordening (EG) nr. 1107/2009 en de richtlijn 2009/128/EG.

Pesticiden

Overkoepelende benaming voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

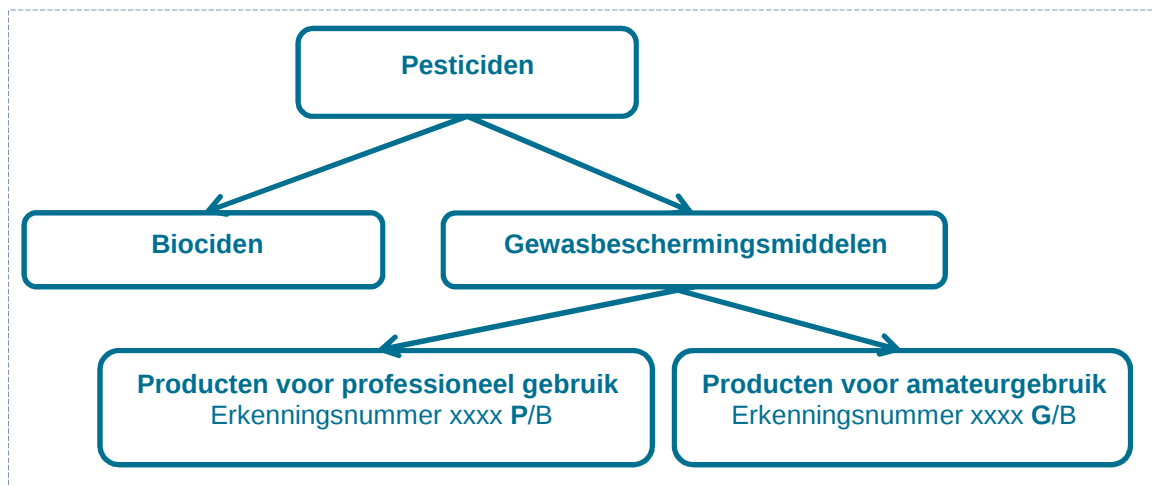

Fig. 1: Types van pesticiden

Werkzame stoffen

De werkzame bestanddelen (moleculen of micro-organismen), van natuurlijke of synthetische oorsprong, die een algemene of specifieke werking uitoefenen op de schadelijke organismen of op de planten. De toelating van deze werkzame stoffen is een Europese bevoegdheid. Een werkzame stof kan zijn toegelaten in het kader van de verordening 'gewasbeschermingsmiddelen' en/of de verordening 'biociden'. Eenzelfde stof die in beide gevallen is erkend, moet echter afzonderlijke toelatingsprocedures volgen en op termijn afzonderlijke procedures om op de markt te worden gebracht.

De volgende stoffen zijn werkzame stoffen die als gewasbeschermingsmiddelen worden beschouwd: glyfosaat (herbicide), fipronil (insecticide), thiamethoxam (neonicotinoïde insecticide), *Bacillus thuringiensis* (insecticide), het pepinomozaïekvirus (in de vorm van een vaccin tegen de ziekte die door het virus wordt veroorzaakt), enz.

De volgende werkzame stoffen worden als biociden beschouwd: natriumhypochloriet, waterstofperoxide (zuurstofwater), *Bacillus thuringiensis*, thiamethoxam, warfarine (rattengif), formaldehyde (formol), enz.

Gewasbeschermingsmiddelen, GBM

Of plantenbeschermende middelen, fytofarmaceutische producten

Producten (= mengsels) bestaande uit werkzame gewasbeschermingsstoffen en toevoegingsstoffen, in de vorm waarin ze aan de gebruiker geleverd worden, en die bestemd zijn voor een van de volgende toepassingen:

- **de bescherming van planten** (of plantaardige producten) tegen alle schadelijke organismen of het verhinderen van de werking van dergelijke organismen (bv. insecticiden, fungiciden, slakkendodende middelen, aaltjesdodende middelen, mijtendodende middelen, enz.);
- **het beïnvloeden van de levensprocessen van planten**, zoals stoffen die hun groei beïnvloeden (bv. elicitoren, stekhormonen), met uitsluiting van meststoffen, nutriënten en bodemverbeteraars;
- **de bewaring van plantaardige producten**, met uitsluiting van de bewaarmiddelen voor voeding;
- **de vernietiging van ongewenste planten of delen van planten** (bv. herbiciden), met uitzondering van algen tenzij de producten op de bodem of in water worden gebruikt ter bescherming van planten;
- **de beperking of voorkoming van de ongewenste groei van planten**, met uitzondering van algen tenzij de producten op de bodem of in water worden gebruikt ter bescherming van planten.

De toelating van gewasbeschermingsmiddelen is een nationale bevoegdheid (binnen België een federale bevoegdheid) op basis van de in Europa toegelaten gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen. Gewasbeschermingsmiddelen zijn op de Belgische markt toegelaten *ofwel* voor professioneel gebruik (toelatingsnummer in formaat xxxx P/B), *ofwel* voor niet-professioneel of 'amateur'-gebruik (toelatingsnummer in formaat xxxx G/B). Voor het gebruik, de aankoop en de opslag van professionele producten is een fytolicensie vereist. Die licentie is ook vereist voor de verkoop van en het verstrekken van adviezen over elk type van GBM.

Biopesticiden

Biologische gewasbeschermingsmiddelen gebaseerd op micro-organismen en producten van natuurlijke oorsprong. De biopesticiden omvatten:

- bepaalde werkzame stoffen van plantaardige oorsprong (pyrethrines, essentiële muntolie, enz.);
- micro-organismen (bacteriën, virussen, schimmels);
- *signaalstoffen*, feromonen en andere natuurlijke of synthetische stoffen die inwerken op het gedrag van ongewenste organismen;
- bepaalde andere producten die traditioneel worden gebruikt in de biologische landbouw (zwavel, koper - Bordeauxpap - ijzerfosfaat, paraffineolie, enz.).

Stoffen en gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico

Werkzame gewasbeschermende stoffen die als dusdanig zijn erkend wegens hun lage risico voor de gezondheid en het leefmilieu.

Een gewasbeschermingsmiddel met een laag risico bevat werkzame stoffen met een laag risico, bevat geen tot bezorgdheid aanleiding gevende stof¹, is voldoende werkzaam en veroorzaakt geen onnodige pijn of onnodig lijden bij de te bestrijden gewervelde dieren. De lijst van de stoffen met een laag risico werd nog niet vastgesteld op Europees niveau.

Biociden

Werkzame stoffen en preparaten (= mengsels) die een of meer werkzame stoffen bevatten en bestemd zijn om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of het op andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden, met uitsluiting van gewasbeschermingsmiddelen, geneesmiddelen (voor gebruik door de mens of door dieren) of cosmetica.

Anders dan gewasbeschermingsmiddelen worden ze niet gebruikt om planten te beschermen of te vernietigen. De toelating van biociden is een nationale bevoegdheid (binnen België een federale bevoegdheid) op basis van de in Europa toegelaten stoffen. Biociden zijn op de Belgische markt toegelaten, ofwel in het vrij circuit, ofwel in een gesloten circuit (waarbij registratie van de professionele gebruikers is vereist).

Biociden worden onderverdeeld in verschillende groepen: groep 1 – desinfecterende producten; groep 2 – beschermingsproducten; groep 3 – producten ter bestrijding van schadelijke organismen; groep 4 – andere biociden.

De volgende producten zijn biociden: **groep 1** – desinfecterende en bactericide producten (javel, zuurstofwater, enz.) die voor de hygiëne van mens en dier worden gebruikt, voor desinfectie van water en oppervlakten; **groep 2** – materiaalbeschermende middelen (bescherming van hout, metselwerk, textielvezels, enz.); **groep 3** – producten ter bestrijding van schadelijke organismen (muggenwerende middelen, mierenlokdozen, vlooiwerende middelen, mijtwerende middelen voor beddengoed, rodenticiden/rattenbestrijdingsmiddelen, enz.); **groep 4** – balsem- en taxidermieproducten.

¹ Tot bezorgdheid aanleiding gevende stof: iedere stof die als intrinsieke eigenschap heeft dat zij een schadelijk effect heeft op mensen, dieren of het milieu en die in een gewasbeschermingsmiddel in voldoende concentratie aanwezig is of ontstaat om risico's van een dergelijk effect in te houden. Tot de tot bezorgdheid aanleiding gevende stoffen behoren onder meer de stoffen die voldoen aan de criteria om in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 1272/2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels als gevaarlijk te worden geclassificeerd.

Bufferzones

Zones met passende afmetingen waarin de opslag en toepassing van gewasbeschermingsmiddelen verboden is, om meer bepaald niet-doelwitwaterorganismen te beschermen en de verontreiniging van de oppervlaktewateren te beperken. Op gewestelijk niveau worden minimale bufferzones bepaald die kunnen worden uitgebreid naargelang van de gebruikte producten (informatie die in elk geval afzonderlijk is opgenomen in de producttoelatingen).

Kwetsbare gebieden met een verhoogd risico

In de zin van de ordonnantie van 20 juni 2013: de plaatsen en inrichtingen voor de opvang of huisvesting van kwetsbare groepen (scholen, rusthuizen, enz.), de beschermde zones ter vrijwaring van het drinkwater (beschermingszones voor drinkwaterwinning) en de natuur (natuur- en bosreservaten, Natura 2000-gebieden), alsook de bufferzones.

Kwetsbare groepen

Personen die specifieke aandacht behoeven als het gaat om de beoordeling van de acute en chronische gevolgen van gewasbeschermingsmiddelen voor de gezondheid.

Hiertoe behoren zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen en kinderen (tot 18 jaar), ouderen, werknemers en bewoners die gedurende langere tijd blootstaan aan hoge doses pesticiden, zieken, herstellenden, personen met een handicap, personen met een ernstige ziekte.

Fytolicensie

Een certificaat uitgereikt door de federale autoriteit voor professioneel gebruik, distributie van of voorlichting over pesticiden. Een fytolicensie kan worden behaald op basis van een erkend diploma van het gewoon onderwijs dat werd behaald sinds 2013 of, bij ontstentenis, door het slagen voor een examen ('basisexamen'), eventueel voorafgegaan door een gepaste opleiding ('basisopleiding'). De fytolicensie is 6 jaar geldig en kan worden verlengd als de houder ervan voldoende aanvullende opleidingsactiviteiten heeft gevolgd.

Er bestaan 5 types van fytolicensies: **P1** (assistent professioneel gebruik: past toe onder het gezag van een P2 of P3, zonder de producten te kiezen), **P2** (professioneel gebruik: kiest de behandelingen, past de producten toe, koopt de producten en beheert de opslagruimte, Ps (specifiek professioneel gebruik, voor een limitatieve lijst van gevaarlijker producten), **P3** (distributie/voorlichting: verkoopt GBM voor al dan niet professioneel gebruik en/of adviseert professionele gebruikers over GBM voor professioneel gebruik), **NP** (distributie/voorlichting voor producten voor niet-professioneel gebruik).

Het afleveren van fytolicensies is een federale bevoegdheid; de organisatie van de examens en basis- en aanvullende opleidingen is een gewestelijke bevoegdheid; de erkenning van de curricula van het gewoon onderwijs die toegang verlenen tot de fytolicensie is een bevoegdheid van de gemeenschappen.

Alternatieve technieken/methodes

Methoden die een alternatief vormen voor gewasbeschermingsmiddelen, zoals manuele technieken (bv. schoffel, wiedijzer, borstel), mechanische technieken (bv. veegmachine), thermische technieken (onkruidbrander met open vlam, infrarood of heet schuim) of biologische bestrijding (bv. toepassen van larven van lieveheersbeestjes of nematoden), met uitzondering van biopesticiden (micro-organismen), die tot de gewasbeschermingsmiddelen worden gerekend.

In het kader van dit programma kan de term 'alternatieve technieken' volgens dezelfde modaliteiten ook verwijzen naar de alternatieven voor biociden.

Professionele gebruiker

Iedereen die gewasbeschermingsmiddelen gebruikt bij de uitoefening van zijn beroepsactiviteit, en o.a. de operatoren, technici, werkgevers en zelfstandigen en hun respectieve onderaannemers, zowel in de landbouwsector als in andere sectoren (bv. park- en tuinonderhoud).

De beheerders van openbare ruimten worden beschouwd als professionele gebruikers (openbare groendiensten, diensten voor openbare wegen, openbare netheid, enz. en ondernemingen die voor hun rekening werken).

Openbare ruimten

De volgende ruimten zijn openbare ruimten in de zin van de ordonnantie van 20 juni 2013 (en het verbod om sinds 21 juni 2013 gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken is erop van toepassing):

- de parken, plantsoenen, openbare tuinen, bossen en wouden;
- elementen die verband houden met de weg: rijbanen, voetpaden, wegranden, bermen, verhogingen, autosnelwegen, spoorwegen, tramsporen en busbanen inbegrepen;
- de oevers van waterlopen, vijvers, moerassen of alle andere wateren die tot het openbaar domein behoren;
- de terreinen die al dan niet tot het openbaar domein behoren waarvan een overheid eigenaar of huurder is en die voor openbaar nut worden gebruikt (of horen bij een gebouw dat voor openbaar nut wordt gebruikt), zoals

begraafplaatsen, collectieve moestuinen, de directe omgeving van openbare gebouwen, van sociale woningen, enz.

Worden niet als openbare ruimten beschouwd: boomkwekerijen en tuinbouwinstallaties die uitsluitend voor openbare diensten zijn bestemd, instellingen gelegen in het openbaar domein die productie, onderzoek en onderwijs in land- en tuinbouw tot doel hebben, plaatsen en gebouwen voor opvang van kwetsbare groepen (die genieten een bijzondere bescherming die verband houdt met kwetsbare groepen).

Geïntegreerde gewasbescherming

Of IPM, Integrated Pest Management

De zorgvuldige afweging van alle beschikbare gewasbeschermingsmethoden, gevolgd door de integratie van passende maatregelen die de ontwikkeling van populaties van schadelijke organismen tegengaan, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en andere vormen van interventie tot economisch en ecologisch verantwoorde niveaus beperkt houden en het risico voor de gezondheid van de mens en voor het milieu tot een minimum beperken.

Bij de geïntegreerde gewasbescherming ligt de nadruk op de groei van gezonde gewassen, waarbij de landbouwecosystemen zo weinig mogelijk worden verstoord en natuurlijke plaagbestrijding wordt aangemoedigd.

Geïntegreerde *biologische* gewasbescherming is een toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming die verenigbaar is met biologische productie, en die enkel een beroep doet op biopesticiden en gewasbeschermingsmiddelen die in de biologische landbouw zijn toegestaan.

Biologische landbouw

Biologische productie is een alomtvattend systeem van landbouwbeheer en levensmiddelenproductie waarbij de beste praktijken op milieugebied worden gecombineerd met een hoog niveau van biodiversiteit, de instandhouding van natuurlijke hulpbronnen, en een productie die is afgestemd op de voorkeur van bepaalde consumenten voor producten die worden vervaardigd met natuurlijke stoffen en procedés.

Een definitie van biologische landbouw op Europees niveau wordt gegeven in de verordening (EG) nr. 834/2007.

Oppervlaktewater

Al het stilstaande of stromende water op het landoppervlak (rivieren, kanalen, vijvers, poelen, grachten, geulen, enz.). De belangrijkste oppervlaktewateren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden weergegeven in figuur 2.

Grondwater

Al het water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met bodem of ondergrond staat;

Beschermingszone voor grondwaterwinning

De zones in het Terkamerenbos en de Lorreinendreef in het Zoniënwood, die worden afgebakend door het besluit van de regering van 19 september 2002 ter bescherming van het grondwater.

Er worden drie types van zones omschreven: type I, II en III. Het gebruik van pesticiden is sinds 21 juni 2013 verboden in de beschermingsgebieden van type I en II en sinds 1 januari 2016 in het gebied van type III. Het gebruik van biociden is eveneens verboden in de gebieden van type I en II.

Het grondwater onder het Terkamerenbos en het Zoniënwood levert 3% van het leidingwater in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

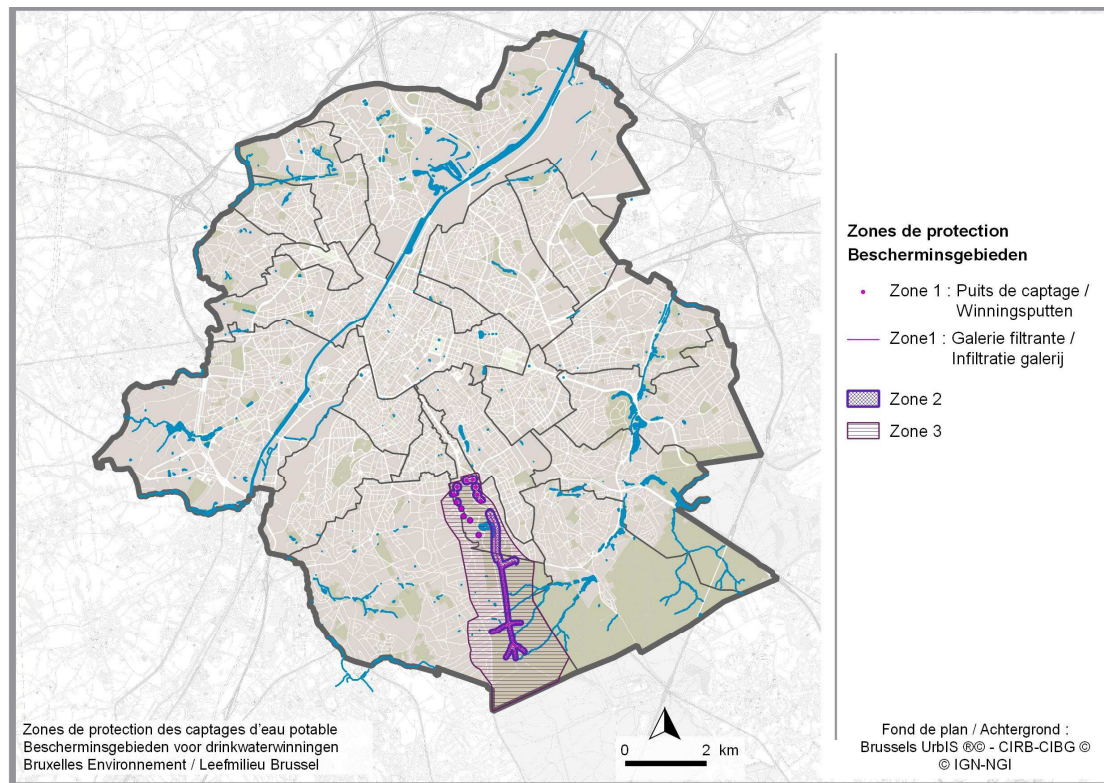

Fig. 2: Beschermingsgebieden van grondwaterwinning bestemd voor menselijke consumptie.

3. WETGEVENDE EN REGELGEVENDE CONTEXT MET BETREKKING TOT HET GEBRUIK VAN PESTICIDEN

3.1. Europese context

De kaderrichtlijn 'Pesticiden' 2009/128/EG stelt de richtsnoeren vast voor de vermindering van de risico's en de gevolgen van pesticiden (alleen gewasbeschermingsmiddelen) in Europa. Deze richtlijn werd op federaal niveau omgezet door het koninklijk besluit van 19 maart 2013 en op Brussels niveau door de ordonnantie van 20 juni 2013.

De richtlijn schrijft voor dat de lidstaten nationale actieplannen moeten aannemen om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde gewasbescherming aan te moedigen (artikel 4).

[Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.](#)

De verordening 'Gewasbeschermingsmiddelen' nr. 1107/2009 bepaalt onder meer de beoordelings- en toelatingsprocedures van de werkzame gewasbeschermende stoffen (Europese procedure) en van de producten die deze stoffen bevatten (nationale procedures). Deze verordening is rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten.

[Verordening \(EG\) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad](#)

De verordening 'Biologische landbouw' nr. 889/2008 stelt de regels vast die van toepassing zijn op biologische productie en, in bijlage II, de werkzame gewasbeschermende stoffen die gebruikt mogen worden².

[Verordening \(EG\) nr. 889/2008 van de Commissie van 5 september 2008 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van verordening \(EG\) 834/2007 van de Raad inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten, wat betreft de biologische productie, de etikettering en de controles](#)

De verordening nr. 540/2011 stelt de lijst van werkzame (gewasbeschermende) stoffen op die in Europa zijn toegelaten. Deze lijst wordt geregeld bijgewerkt.

[Uitvoeringsverordening \(EU\) nr. 540/2011 van de Commissie van 25 mei 2011 tot uitvoering van Verordening \(EG\) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad wat de lijst van goedgekeurde werkzame stoffen betreft.](#)

De verordening 'Biociden' nr. 528/2012 bepaalt de beoordelingsprocedures van de werkzame stoffen en de toelatingen om biociden op te markt te brengen. Deze verordening is rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten.

[Verordening \(EU\) nr. 528/2012 van het Europees Parlement en van de Raad van 22 mei 2012 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden.](#)

3.2. Federale context

Het koninklijk besluit van 19 maart 2013 zet de richtlijn 2009/128/EG om voor wat de federale bevoegdheden betreft. Het KB stelt de modaliteiten van bepaalde specifieke praktijken en toepassingen vast (door bijvoorbeeld het spuiten vanuit de lucht te verbieden of verplichte bufferzones vast te leggen), alsook de voorwaarden met betrekking tot de hantering en opslag van de producten. Het stelt ook alle voorwaarden vast die verband houden met de distributie, de voorlichting en het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, waaronder de verschillende modaliteiten van toekenning en verlenging van de fytolicensie.

[Koninklijk besluit van 19 maart 2013 ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen.](#)

Het koninklijk besluit van 28 februari 1994 stelt de voorwaarden vast voor het bewaren, het op de markt brengen en het gebruiken van pesticiden. Het koninklijk besluit van 30 november 2011 brengt er een belangrijke wijziging in aan en splitst de markt van de gewasbeschermingsmiddelen vanaf 18 augustus 2012 op in twee productcategorieën: GBM voor professioneel gebruik en GBM voor niet-professioneel gebruik.

[Koninklijk besluit van 28 februari 1994 betreffende het bewaren, het op de markt brengen en het gebruiken van bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik.](#)

² De producten die deze stoffen bevatten moeten echter op nationaal vlak zijn toegelaten, volgens de procedures die worden voorgeschreven door de Verordening (EG) nr. 1107/2009. De lijst van de producten die beantwoorden aan deze dubbele toelating staat op de federale portaalsite www.fytoweb.be

Het koninklijk besluit van 8 mei 2014 vult de biociden-verordening nr. 528/2012 aan en verduidelijkt de toelatingsprocedures om biociden op de markt aan te bieden in België. Het KB voert onder meer een 'gesloten circuit' in voor de meest problematische biociden.

[Koninklijk besluit betreffende het op de markt aanbieden en het gebruiken van biociden.](#)

3.3. Gewestelijke context

De 'pesticiden'³-ordonnantie⁴ van 20 juni 2013 zet de richtlijn 2009/128/EG om voor wat de gewestelijke bevoegdheden betreft en schrijft voor dat vijfjaarlijkse actieprogramma's moeten worden opgesteld (art. 4 en 5), waartoe dit programma behoort. Die programma's zijn onder meer bedoeld om de verschillende doelgroepen in te lichten (als aanvulling op artikel 17) en de alternatieve technieken en geïntegreerde gewasbescherming te bevorderen.

Bovendien regelt de ordonnantie de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in openbare ruimten door beheerders van openbare ruimten (art. 6), in kwetsbare gebieden met een verhoogd risico, waaronder de plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen (art. 7), in de zones ter bescherming van de kwaliteit van het drinkwater of ter instandhouding van de natuur (art. 8, § 1), en in de bufferzones (art. 8, §2).

De ordonnantie stelt de voorwaarden vast waarin kan worden afgeweken van de verboden die worden opgelegd door de artikelen 6 tot 8, §1 (art. 9) en de verschillende verplichtingen in verband met het bijhouden van een register, de aanplakking en afbakening die eruit voortvloeien (art. 10 en 11). Ze stelt het kader vast voor de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming, ongeacht het betrokken gebied (art. 12 – principes uiteengezet in bijlage I van de ordonnantie) en bepaalt de regels die van toepassing zijn op het opslaan en hanteren van gewasbeschermingsmiddelen (art. 19).

Met betrekking tot de fytolicensie, waarvan de algemene werking wordt vastgesteld door het koninklijk besluit van 19 maart 2013, stelt de ordonnantie de algemene principes vast van de basisexamens, de basisopleidingen en de aanvullende opleiding (art. 13 tot 16).

Tot slot stelt de ordonnantie de sancties vast die van toepassing zijn bij inbreuken (art. 22); die sancties werden sindsdien eenvormig gemaakt en het gaat nu om de sancties die zijn opgenomen in het Wetboek van inspectie, preventie, vaststelling en bestraffing van milieumisdrijven, en milieuaansprakelijkheid (art. 31, §1).

[Ordonnantie van 20 juni 2013 betreffende een pesticidegebruik dat verenigbaar is met de duurzame ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.](#)

De ordonnantie wordt uitgevoerd door een reeks van besluiten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering die tussen 2015 en 2017 werden aangenomen in het kader van het eerste programma voor pesticidenreductie.

- Het besluit van 16 juli 2015 verduidelijkt de regels voor de opslag, de hantering en het beheer van gewasbeschermingsmiddelen door professionele gebruikers.
- Het besluit van 10 november 2016 stelt de regels vast voor de verplichte aanplakking (inhoud, formaat) en afbakening bij de toepassing van pesticiden die bij wijze van afwijking is toegestaan in ruimten die toegankelijk zijn voor het publiek.
- Het besluit van 10 november 2016 stelt de inhoud vast van het 'plan voor het gebruik van pesticiden' door beheerders van openbare ruimten, dat moet worden ingediend om in aanmerking te komen voor de afwijkingen die bij wijze van overgangperiode worden toegestaan (die uiterlijk op 1 januari 2019 moet leiden tot de volledige stopzetting van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen).
- Het besluit van 10 november 2016 verbiedt het gebruik van pesticiden die glyfosaat bevatten over het volledig grondgebied van het gewest.
- Het besluit van 26 januari 2017 verbiedt het gebruik van pesticiden die fipronil of neonicotinoïden bevatten over het volledig grondgebied van het gewest
- Het besluit van 31 maart 2017 omvat bepalingen over de organisatie van de examens, de basisopleidingen en aanvullende opleidingen in het kader van de fytolicensie .

³ De ordonnantie van 20 juni 2013 heft de ordonnantie van 1 april 2004 tot beperking van het gebruik van pesticiden door de beheerders van openbare ruimten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op.

⁴ Net zoals de richtlijn 2009/128/EG verduidelijkt de ordonnantie in artikel 2 dat haar toepassingsgebied beperkt is tot pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn.

De ordonnantie 'Natuurbehoud' van 1 maart 2012 stelt het kader vast voor het behoud van de natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze verbiedt meer bepaald het gebruik van pesticiden (GBM + biociden) in natuurreservaten (art. 27), bosreservaten (art. 39) en in Natura 2000-gebieden (via de aanwijzingsbesluiten en beheerplannen van de betrokken sites).

Ze bevat ook een lijst van vangst- en doodmiddelen die over het volledige grondgebied van het gewest zijn verboden en verbiedt hierbij het gebruik van biociden van type 14 (rodenticiden en vergif om zoogdieren te doden), 15 (producten om vogels te doden) en 17 (producten om vissen te doden).

In bijlage IV stelt ze de lijst vast van de invasieve soorten waarnaar de pesticidenordonnantie inzake algemene afwijkingen verwijst.

[Ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.](#)

4. SUPRAGEWESTELIJKE COÖRDINATIE

Aangezien de omzetting van de richtlijn 2009/128/EG in Belgisch recht een samenhang van federale, gewestelijke en gemeenschapsbevoegdheden vereist, werden ruimten voor uitwisseling en coördinatie tussen de deelstaten uitgewerkt.

De algemene sturing van het Nationaal Actieplan (NAPAN) vindt plaats binnen de NAPAN Task Force (of NTF⁵), onder leiding van de ICL NAPAN (Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu uitgebreid tot alle andere bevoegdheden die door het NAPAN worden behandeld, hoofdzakelijk gezondheid en landbouw), en waarin het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is vertegenwoordigd via Leefmilieu Brussel.

De NTF is verantwoordelijk voor de verbinding van de federale en gewestelijke programma's, voor de georganiseerde openbare raadpleging over het NAPAN, voor de coördinatie van de controlecampagnes en voor de Belgische rapportering aan Europa.

Er werden ook meerdere subwerkgroepen over specifieke thema's opgericht om naar behoren te kunnen samenwerken met de stakeholders (openbare instellingen, beroepsfederaties en vakbonden, enz.) - onder meer de werkgroep 'Fytolicensie' en de werkgroep 'Controle'.

Tot slot werd een adviesorgaan voor NAPAN opgericht, de NAPAN-Adviesraad (die de vroegere Adviesraad van het federale reductieprogramma voor pesticiden vervangt). In die raad zijn onder meer de volgende instanties vertegenwoordigd: de federale, gewestelijke en gemeenschapsoverheden, de steden en gemeenten (onder meer Brulocalis), de waterdistributiesector (onder meer VIVAQUA), de landbouwfederaties (traditionele en biologische landbouw), de houtbeschermingssector, de gewasbeschermingsmiddelen- en biocidenproducerende sector, de distributiesector (met inbegrip van de grootwarenhuizen), de park- en tuinonderhoudsector (onder meer de Brusselse vereniging voor plantsoenbeheerders), de verbruikersorganisaties, de werknemersorganisaties (vakbonden) en de milieuverenigingen (onder meer Inter-Environnement Bruxelles) alsook deskundigen uit de onderzoeksmiddelen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bovendien vertegenwoordigd in het erkenningscomité van gewasbeschermingsmiddelen⁶ en het comité voor advies inzake biociden, die onder meer de aanvragen om nieuwe producten op de markt aan te bieden moeten beoordelen.

⁵ <http://fytoweb.be/nl/reductieplan/overleg/napan-task-force>

⁶ <http://fytoweb.be/nl/gewasbeschermingsmiddelen/gebruik/gewasbeschermingsmiddelen/de-toelatingsprocedure-een-notendop>

II. DOELSTELLINGEN VAN HET PROGRAMMA 2018-2022

1. BRUSSEL ZONDER PESTICIDEN: EEN AMBITIEUZE VISIE VOOR HET GEWEST

Hoewel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sterk verstedelijkt en dicht bevolkt is (1.187.890 inwoners op 1 januari 2016⁷) kon het een aanzienlijk natuurlijk erfgoed in stand houden: 54% van het oppervlak van het gewest is bedekt met plantengroei (waarvan 2316 hectare met het Natura 2000-statuuut, d.i. 14,5 % van de oppervlakte van het gewest, en er leven bijna 800 plantensoorten, 45 zoogdiersoorten (waarvan 19 vleermuissoorten), 103 broedvogelsoorten en duizenden insectensoorten⁸ (waarvan 120 wilde bijensoorten).

In een context van toegenomen druk op de hulpbronnen - door de trend tot verstedelijking en bevolkingsaangroei die in het Gewest aanwezig is - worden plannen en strategieën uitgewerkt om de levenskwaliteit voor iedereen in een groene en duurzame stad te waarborgen:

- het **Gewestelijk Natuurplan**⁹, dat ernaar streeft om de stedelijke ontwikkeling met de natuur te verzoenen tegen 2050, door parallel hiermee de toegang van de Brusselaars tot de natuur te bevorderen, door het groene netwerk te versterken en door de wilde fauna en de stedelijke ontwikkeling op elkaar af te stemmen;
- **Good Food**¹⁰, de gewestelijke strategie naar een duurzaam voedingssysteem, dat de ontwikkeling van een duurzame stedelijke landbouw in goede banen leidt door productie voor eigen gebruik te bevorderen en de huidige landbouwgronden in stand te houden;
- het **Waterbeheerplan**¹¹, dat ernaar streeft om de goede toestand van het grond- en oppervlaktewater te herstellen in het volledige Gewest.

Bovenop deze ambities, en ermee samenhangend (zie punt III.1.3) komen nog de doelstellingen en acties van dit programma voor pesticidenreductie voor de periode 2018-2022. Dit programma zet de acties die werden aangevat in het eerste programma 2013-2017 verder, diept ze uit en/of vult ze aan. Die acties waren hoofdzakelijk bedoeld als operationele implementatie van de ordonnantie van 20 juni 2013, die hoofdzakelijk gericht was op professionele gebruikers, in het bijzonder de beheerders van openbare ruimten (zie punt III.1.4).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil nu een hoger beschermingsniveau garanderen voor de Brusselaars, en meer bepaald voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, door op Europees niveau uit te groeien tot een hoofdrolspeler in het toepassen van alternatieve praktijken voor pesticiden.

Uit een enquête die in 2014-2015 werd afgenomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijkt dat de Brusselaars in hoge mate instemmen met de doelstellingen om de toepassing van deze producten te verminderen. Er wordt geraamd dat bijna 9 van de 10 Brusselaars van mening zijn dat synthetische pesticiden gevaarlijk zijn voor de gezondheid. Bijgevolg is 80% onder hen dus voorstander van milieubeschermdende maatregelen, zowel voor het beheer van de openbare ruimten (79%) als op het gebied van de landbouw (94%), en meer dan 90% is zelfs bereid om zijn eigen gedrag¹² aan te passen met het oog op een volledig verbod van pesticiden op het grondgebied van het gewest!

⁷ Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse. Kerncijfers van het Gewest (2016).

Online: http://bisa.brussels/cijfers/kerncijfers-van-het-gewest#.V_9-VySZabI

⁸ Rapport over de staat van de natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2012).

Online: http://documentatie.leefmilieubrussel.be/documents/NARABRU_20121004_NL_150dpi.PDF

⁹ Gewestelijk Natuurplan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2016-2020).

Online: http://www.leefmilieu.brussels/sites/default/files/user_files/prog_20160414_naplan_nl.pdf

¹⁰ Good Food-Strategie - Naar een duurzaam voedingssysteem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Online: http://document.enviroment.brussels/opac_css/elecfile/Strat_GoodFood_NL

¹¹ Ontwerp Waterbeheerplan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016-2021

Online: http://www.leefmilieu.brussels/sites/default/files/user_files/rap_projet-pge2016-2021_nl.pdf

¹² Deze positieve standpunten worden echter genuanceerd door belangrijke behoeften: hoewel de burgers - net als de professionele gebruikers, zoals is gebleken op voordrachten-opleidingen 'Openbare ruimten zonder pesticiden' - bereid zijn om hun praktijken en visie te veranderen, is dat op voorwaarde dat ze opgepaste wijze begeleid worden en toegankelijke en kwaliteitsvolle informatie verkrijgen over alternatieve technieken, zodat ze die technieken gemakkelijker kunnen toepassen in tuinen en moestuinen en om de voetpaden te onderhouden.

Sonocom. (2015). Sondage sur la connaissance et l'utilisation des pesticides en Région de Bruxelles-Capitale : Rapport final.

2. VIJF PRIORITAIRE PIJLERS

Tijdens de hele periode waarin het tweede programma voor pesticidenreductie loopt, zal het Gewest acties ondernemen op tal van gebieden om een samenhangende en geïntegreerde visie te ontwikkelen van vermindering of zelfs stopzetting van het gebruik van pesticiden door de betrokken actoren.

Het streefdoel van het Gewest kan worden opgedeeld in 5 prioritaire pijlers die als richtsnoer zullen dienen voor alle regelgevingen, projecten en acties die in de loop van die 5 jaar worden uitgevoerd.

Pijler 1

Geen pesticiden meer gebruiken in alle ruimten die open zijn voor het publiek

Op 1 januari 2019 gaat voor beheerders van openbare ruimten een verbod in om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken in openbare ruimten, na een overgangsperiode (2013-2019) waarin het gebruik van die producten wordt beperkt en alleen mogelijk is na indiening van een 'toepassingsplan'. Het Gewest zal die bepalingen aanvullen om er de beperking van het gebruik van biociden in de buitenruimten in in te passen.

Voor privéruimten die open zijn voor het publiek (bijvoorbeeld privésportterreinen) geldt dit verbod echter niet. Daarom is het wenselijk om de acties van het Gewest verder te zetten om ertoe te komen dat er geen pesticiden worden gebruikt, zodat de veiligheid van de mensen die op deze plaatsen komen maximaal wordt gegarandeerd.

Pijler 2

Het gebruik van pesticiden beperken in privétuinen en -domeinen

Privétuinen en -domeinen vertegenwoordigen een aanzienlijk aandeel van de Brusselse groene ruimten waarvoor de bestaande wetgeving slechts gedeeltelijk van toepassing is, hoewel tuinieren en groenten kweken activiteiten zijn die zich sterk ontwikkelen.

Het Gewest zal er het gebruik van alternatieve technieken bevorderen en eventueel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen beperken tot producten die gebruikt mogen worden in de biologische landbouw. Ook moet passende reflectie worden gevoerd over biociden die buitenshuis worden aangewend (javel, schimmelwerende producten, chloor voor zwembaden, mierlokdozen, enz.).

Deze bezorgdheden worden door meerdere elementen verantwoord:

- de omvang van de oppervlakte die deze ruimten op de schaal van het gewestelijk grondgebied innemen (32% van de groene oppervlakte voor de privétuinen en 10% voor de privédomeinen) en hun essentiële bijdrage aan het Brussels ecologisch netwerk;
- hun aanzienlijk belang voor de biodiversiteit (insecten, vogels, amfibieën, microzoogdieren, enz.) op het gebied van habitats en hulpbronnen;
- het aanzienlijk aandeel van de bevolking dat mogelijk kan worden blootgesteld aan de pesticiden die er worden gebruikt (door rechtstreeks contact of verwaaiing), wegens de dichte bebouwing (buren, kinderen, instellingen die kwetsbare groepen opvangen in de onmiddellijke omgeving, enz.)¹³;
- de risico's voor de huisdieren en wilde dieren die vrij rondlopen in de behandelde tuinen;
- het verkeerd gebruik van producten voor amateurs door niet-professionele gebruikers¹⁴ (overdosering, slecht of niet geschikte producten, geen geschikte handschoenen, niet naleven van de specifieke bufferzones, de heropeningstermijnen of de termijnen vóór het oogsten, lozing in de riolen, verkeerde verwerking van het afval, slechte opslagomstandigheden, enz.);
- de mogelijke risico's die door de professionele producten worden veroorzaakt (sterker gedoseerd, krachtiger, enz.) die door professionele gebruikers worden toegepast (park- en tuinonderhoudondernemingen) in de gebieden waar de hierboven vermelde problemen worden aangetroffen.

¹³ Tussen 150.000 en 200.000 Brusselse gezinnen zouden een directe toegang tot een privétuin hebben.

¹⁴ Volgens de peiling die in 2015 werd uitgevoerd bij de Brusselaars (zie voetnoot 10) gaf ten minste 34,5% toe dat ze de bijsluiters of etiketten niet systematisch lazen, 41,6% dat ze niet de vereiste beschermingsmiddelen droegen, 31,8 % dat ze de dosering niet naleefden en 41,3% dat ze geen rekening hielden met de gebruiksfrequenties - de dosissen en frequenties worden vastgesteld door de federale overheid en moeten verplicht worden nageleefd;

Pijler 3

De bescherming voor kwetsbare groepen, met inbegrip van de professionele gebruikers, opvoeren

De kwetsbare groepen zullen baat hebben bij de andere acties die op de schaal van het Gewest worden ondernomen. We herinneren eraan dat er sinds maart 2014, althans op het gebied van GBM, al specifieke beschermingsmaatregelen van toepassing zijn op de plaatsen en in de instellingen waar deze groepen worden opgevangen (scholen, kinderdagverblijven, ziekenhuizen, rusthuizen, enz.).

Het Gewest zal deze maatregelen onder meer aanvullen door bewustmakings- en voorlichtingsacties voor buurtbewoners voor wie momenteel geen verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geldt. Binnen de instellingen moet ook gepaste communicatie worden gevoerd, in het bijzonder over desinfecterende producten.

De professionele gebruikers, die het meest worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen en die er de belangrijkste slachtoffers van zijn (samen met hun gezin)¹⁵, zullen worden uitgenodigd om opleidingen te volgen over de meest efficiënte alternatieve technieken, meer bepaald in het kader van de opleidingen voor het behalen van de fytolicensie.

Pijler 4

De natuur en de ecosysteemdiensten beschermen

Dit programma streeft er, in nauwe samenhang met de ambities van het Gewestelijk Natuurplan, naar om de bescherming op te voeren van de natuurlijke hulpmiddelen, de habitats, de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten die de natuur in de stad levert. Die eis zal natuurlijk tot in het hart van de stad worden doorgetrokken met het oog op de begroening van de dichtst verstedelijkte ruimten (zie doelstelling 1 van het GNP).

Er zullen acties worden ondernomen ter sensibilisering en bevordering van het ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten, in het bijzonder in de gebieden die van belang zijn voor het Brussels ecologisch netwerk en die dichtbij de beschermde natuurgebieden zijn gelegen.

Bovendien zullen acties worden uitgewerkt die specifiek gericht zijn op de vermindering van de effecten van pesticiden op bestuivende insecten. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden immers een honderdtal wilde bijensoorten aangetroffen, van de 390 soorten die in België bestaan, en dit dankzij de diversiteit van de omgeving, zowel in de natuurreservaten als in de collectieve moestuinen. Naast hun intrinsieke waarde dragen deze soorten bij aan de bestuiving van 80% van de bloeiende planten: een dienst die onmisbaar is voor het voortbestaan van onze biodiversiteit en van onze gewestelijke landbouw.

Er zal bijzondere aandacht uitgaan naar het oppervlakte- en grondwater (waterlaag van het Brusseliaanzand waaruit 3% van het gewestelijk leidingwater wordt gewonnen), in samenhang met het Waterbeheerplan.

¹⁵ Ook de gezinnen van professionele gebruikers zijn blootgesteld aan hoeveelheden resten van pesticiden (bijvoorbeeld op de kledij). Bovendien kan de professionele blootstelling van de vader of de moeder (tot meerdere weken of maanden voor de conceptie) een invloed hebben op de ontwikkeling en de gezondheid van de kinderen.

Pijler 5

Een stedelijke landbouw ontwikkelen die verenigbaar is met het behoud van de ecosystemen

Landbouw oefent een aanzienlijke druk uit op de ecosystemen. De verwachte ontwikkeling van de stedelijke landbouw moet bijgevolg plaatsvinden in een logica van instandhouding van de natuurlijke evenwichten, meer bepaald wat de bestrijding betreft van de organismen die schadelijk zijn voor de teelten.

De professionele landbouw in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beslaat 244 hectare aan grond (waarvan 228 in het GBP¹⁶ is ingekleurd als landbouwzone). Dit is 1,5% van de oppervlakte van het gewest die is gewijd aan hoofdzakelijk traditionele landbouw (grote teelten: graan, voedermaïs, voederbieten, enz.) en weiden voor veeteelt (120 hectaren permanente weiden).

De productie voor eigen gebruik is een sector in volle bloei: in 2013 werden al 260 sites van gezins- en collectieve moestuinen (88 hectare) geteld, die hoofdzakelijk zijn gelegen op percelen die ter beschikking worden gesteld door de overheden. Daarbij komen nog de privémoestuinen en -tuinen die niet in aanmerking worden genomen bij deze tellingen, en alle ruimten die zijn aangepast voor kleine teelten (85% van de Brusselaars heeft toegang tot een tuin, een binnenplaats, een plat dak, een balkon of een terras).

Met de Good Food-strategie wordt de stedelijke landbouw uitgedaagd om zich over het volledige Gewest te ontwikkelen, met baanbrekende, vernieuwende praktijken die allerlei vormen kunnen aannemen (moestuinen op daken, *spinfarming*, permacultuur, hydroponie/aquaponie, enz.): tegen 2020 zal 30% van de Brusselaars op die manier een deel van hun voedsel produceren en in 2035 zou de professionele landbouw in (en rond) de steden 30% van het aantal ton onbewerkt fruit en groenten produceren die door de Brusselaars worden verbruikt.

Het Gewest kan dus niet anders dan de voorwaarden bevorderen voor de toepassing van praktijken die weinig pesticiden inzetten, hoofdzakelijk door een beroep te doen op de biologische landbouw en de toepassing van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming, om de Brusselaars een plaatselijke, gezonde, gezondheidsbevorderende en milieuvriendelijke voeding te garanderen.

Tegen 2022 zal 75% van de bestaande gewestelijke professionele landbouw compatibel moeten zijn met natuurbescherming (transitie naar de biologische landbouw, agro-ecologische praktijken, enz.). De Good Food-strategie ambieert dan weer dat vanaf 2020 100 % van de nieuwe projecten voor voedselproductie milieuvriendelijk zouden zijn.

Deze doelstellingen zijn des te belangrijker daar in het Brusselse stedelijke weefsel gebieden die gewijd zijn aan voedselproductie in de omgeving liggen van gebieden die specifieke bescherming vereisen: openbare ruimten, scholen, woningen, natuureservaten, enz.

¹⁶ Gewestelijk Bestemmingsplan.

III. ACTIEPROGRAMMA 2018-2022

1. ALGEMEEN

1.1. Structuur van de inhoud

Het actieprogramma 2018-2022 bevat 62 gewestelijke acties met de referentie BHG, en 11 gezamenlijke acties die in partnerschap met de federale en/of gefedereerde entiteiten worden uitgevoerd, met de referentie Bel.

Ze worden hier voorgesteld in de volgorde van de richtlijn 2009/128/EG (artikelen 5 tot 15), een gemeenschappelijke structuur die wordt gebruikt door de 4 actieprogramma's die het NAPAN vormen. Ook de elementen waarvoor het Gewest niet bevoegd is, zoals het op de markt aanbieden van gewasbeschermingsmiddelen of het sproeien van uit de lucht, worden vermeld.

De nummering van de acties omvat 3 cijfers: het eerste cijfer is systematisch 2, wat erop wijst dat het om het 2e Programma gaat; het tweede cijfer stemt overeen met de ondertitel van de structuur van de thema's die gemeenschappelijk is voor de federale of gefedereerde entiteiten, en die verband houdt met de volgorde van de richtlijn; het derde cijfer verwijst naar de nummer van de actie in de subtitel.

Bij elke actie wordt vermeld: de hoofdrolspeler(s) die belast is/zijn met de uitvoering ervan, de doelgroep(en) van de actie, de uitvoeringstermijnen ('recurrent' betekent dat een actie wordt herhaald tijdens de volledige looptijd van het programma), KSF¹⁷ of kritische succesfactoren (*Key success factors*), en de eventuele continuïteit ten opzichte van het programma 2013-2017.

1.2. Opstellingsprocedure

❖ **Openbare raadpleging**

Het ontwerp van Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna GPPR BHG) 2018-2022 wordt onderworpen aan een openbare raadpleging die op nationale schaal wordt gecoördineerd, aangezien ze is opgenomen in het Nationaal Actieplan (NAPAN).

Het openbaar onderzoek vond plaats van 9 februari tot 10 april 2017.

❖ **Advies van de adviesinstanties**

Het ontwerp van GPPR- BHG 2018-2022 was ook voor advies voorgelegd aan de Raad voor het Leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Economische en Sociale Raad van het Gewest en de Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud. Ook de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussel Hoofdstedelijk Gewest, Brulocalis, heeft een advies over het ontwerpprogramma uitgebracht.

❖ **Gewijzigde versie van het Gewestelijke Programma**

Het programma werd gewijzigd op basis van de ontvangen adviezen; de gewijzigde versie is die die door de Regering in tweede lezing werd goedgekeurd. Ze gaat vergezeld van een milieuverklaring die een neerslag is van de wijze waarop deze adviezen werden gevolgd en die een antwoord biedt op de voornaamste vragen die tijdens de openbare raadpleging werden opgeworpen. Rapporten van specifieke raadplegingen voor de gezamenlijke Bel. acties en voor de ontvangen adviezen over het volledige NAPAN werden ook goedgekeurd door de in ICL_{NAPAN} verenigde autoriteiten.

Deze documenten zijn beschikbaar op de website van Leefmilieu Brussel.

1.3. Samenhang met de andere gewestelijke plannen en programma's

De reductieprogramma's voor pesticiden gaan in op aangelegenheden die onlosmakelijk verbonden zijn met andere thema's die belangrijk zijn voor het Gewest, zoals het behoud en de ontwikkeling van de natuur, de bescherming van bestuivers, de instandhouding van de kwaliteit van het water en de bodem, de duurzame stedelijke landbouwproductie, het ontwerpen en aanleggen van groene ruimten en minerale openbare ruimten.

¹⁷ *Key Success Factors* of kritische succesfactoren: de vereiste fundamentele factoren en de elementen die moeten worden beheerst om de actie uit te voeren.

Om de samenhang te waarborgen van de acties die op gewestelijke schaal worden gevoerd, werd bij het opstellen van dit programma voortdurend gelet op de verenigbaarheid ervan met het Gewestelijk Natuurplan 2016-2020 (hierna GNP), aangezien in dit document bovendien al een groot deel van de elementen en bezorgdheden van het eerste programma voor pesticidenreductie zijn opgenomen (zie GNP, p. 40-42).

De uitvoering van het programma zal hoofdzakelijk worden verricht door de Natuurfacilitator die wordt opgericht binnen Leefmilieu Brussel (zie maatregel 8 van het GNP). Hij integreert de "Pool voor Gedifferentieerd Beheer" die oorspronkelijk werd voorgesteld in het programma 2013-2017 om te zorgen voor een goede verenigbaarheid van de beheeradviezen met de doelstellingen van onthaal en instandhouding van de natuur.

In het kader van de gewestelijke Good Food-strategie, naar een duurzaam voedingssysteem, worden de aangelegenheden die handelen over de vermindering van pesticiden in de levensmiddelenproductie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ook meer gecoördineerd binnen Leefmilieu Brussel (onderdeel productie voor eigen gebruik), alsook met de Landbouwcel van Brussel Economie en Werkgelegenheid (onderdeel professionele productie). Er worden nauwe verbanden gelegd tussen de Natuurfacilitator en de toekomstige Facilitator stedelijke landbouw, om die verschillende doelstellingen op elkaar af te stemmen.

De invloed van pesticiden op de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in het gewest is een bezorgdheid die het programma voor pesticidenreductie en het Waterbeheerplan 2016-2021 (hierna WBP) delen en die dus intern wordt gecoördineerd binnen Leefmilieu Brussel. Er wordt ook gezorgd voor coördinatie met de Facilitator water die binnen Leefmilieu Brussel is gevestigd.

De samenhang met de andere gewestelijke plannen lijkt minder sterk. Er zijn onrechtstreeks bepaalde samenhangende elementen via het GNP. Dat is met name zo voor het Lucht-Klimaat-Energieplan (LKE-Plan 2016-2021) dat een belangrijk deel van zijn beleid ter aanpassing aan de klimaatverandering (pijler 6) baseert op de doeltreffende uitvoering van het GNP, en in het bijzonder de acties om de stad te begroenen. Indien nodig zal de Natuurfacilitator erop toezien dat alle bezorgdheden en goede praktijken op het gebied van aanleg en beheer van buitenruimten worden nageleefd (in het bijzonder in het kader van de maatregelen 49 en 50 van het LKE-Plan).

1.4. Continuïteit van het programma 2013-2017

Tussen 2013 en 2017 werd een eerste programma¹⁸ voor pesticidenreductie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgezet, gecoördineerd met de programma's van de andere federale en gefedereerde entiteiten binnen het NAPAN 2013-2017.

De hoofddoelstelling van het programma was de uitvoering van de pesticidenordonnantie die in juni 2013 was aangenomen. Zo werden tijdens die periode meerdere besluiten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aangenomen (zie I.3.3).

Het GPPR- BHG 2013-2017 bevatte 35 specifiek Brusselse acties (met referentie BHG) en 6 acties die in coördinatie met de andere deelstaten werden uitgevoerd (met referentie BEL). De structurering van de acties van de verschillende autoriteiten was niet eenvormig; voor het nieuwe programma werd bijgevolg één enkel stramien aangenomen.

De structuur van het eerste programma verwijst volgens de volgende modaliteiten naar de structuur van het nieuwe programma:

1. **De certificering van de kennis van de professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen:** alle punten met betrekking tot de invoeren van het fytolicensiesysteem zijn opgenomen in punt 2.1 *Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen*;
2. **Voorwaarden voor de verkoop van de producten** (geen gewestelijke actie): de gemeenschappelijke en gewestelijke acties zijn opgenomen in punt 2.2 *Verkoop van pesticiden*;
3. **Bewustmaking en voorlichting van het grote publiek:** de meeste acties zijn opgenomen in punt 2.3 *Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven*;
4. **Voorlichting en begeleiding van de beheerders van openbare ruimten, professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen en beheerders van plaatsen en gebouwen die door kwetsbare bevolkingsgroepen worden gebruikt:** de pijler is niet als dusdanig opgenomen in het nieuwe

¹⁸ Gewestelijk programma voor pesticidenreductie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2013-2027. Online: http://document.leefmilieu.brussels/opac_css/electfile/PROG_PRRP_2017_N.PDF?langtype=2067

programma. De acties ten opzichte van deze verschillende professionals zijn in het bijzonder opgenomen in de punten 2.3 *Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven*, en 2.9 *Geïntegreerde gewasbescherming*; de acties die specifiek zijn gericht op de verantwoordelijken van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen zijn nu in een specifiek punt opgenomen (2.7. (1) *Zones die toegankelijk zijn voor het publiek of voor kwetsbare groepen*).

5. **Monitoring van de vergiftigingen** (geen gewestelijke actie): de toxicovigilantie is opgenomen als subsectie van punt 2.3 *Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven*;
6. **De inspectie van de apparatuur voor de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen** (geen gewestelijke actie: dit onderdeel staat in punt 2.4 *Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM* van het NAPAN 2018-2022;
7. **Sproeien vanuit de lucht** (geen gewestelijke actie): aangezien sproeien vanuit de lucht verboden is door het koninklijk besluit van 19 maart 2013, werd dit punt geschrapt uit het programma 2018-2022;
8. **Bescherming van het watermilieu en van specifieke gebieden tegen gewasbeschermingsmiddelen:** de acties worden beschreven in de punten 2.6 *Beschermen van het aquatisch milieu*, en 2.7 *Beschermen van specifieke gebieden*;
9. **Opslag en hantering van professionele gewasbeschermingsmiddelen:** deze acties worden behandeld in punt 2.8 *Hantering/Opslag van GBM de verpakking/restanten*;
10. **Observatorium van de gewasbeschermingsmiddelen:** de peilingen en enquêtes bij de verschillende doelgroepen zijn nu opgenomen in punt 2.3 *Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven*; een observatorium, dat bedoeld is om alle informatie over het thema te bundelen, is voorzien in punt 2.10 *Indicatoren*;
11. **Monitoring van het NAPAN:** alle acties die betrekking hebben op de bovengewestelijke coördinatie zijn opgenomen in sectie 2.12 *Beheer en opvolging van het Plan*;
12. **Controle van de bepalingen van de ordonnantie van 20 juni 2013:** de controle van de wettelijke en regelgevende verplichtingen is in dit programma niet langer opgenomen in een specifieke sectie.

2. DOESTELLINGEN EN ACTIES

2.1. Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

❖ Implementatie van het Belgische certificeringssysteem "Fytolientie"

Doelstelling: De kennis van de operatoren van GBM certificeren

Actie BHG 2.1.1 – Organisatie van de basisexamens voor de fytolientie

De basisexamens die de kennis van de kandidaten (professionele gebruikers, adviseurs en verdelers) certificeren zullen regelmatig en voldoende worden georganiseerd zodat alle (toekomstige) professionals, die actief zijn op het gewestelijke grondgebied, een fytolientie kunnen behalen bij de federale overheid (Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van het voedselketen en Leefmilieu, hierna FOD). Ze zullen worden georganiseerd volgens de bepalingen van het besluit van 31 maart 2017.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Professionele gebruikers, adviseurs en verdelers van GBM
Termijnen	Recurrent
KSF	Organisatie van ten minste één jaarlijkse basisexamen voor elk type fytolientie
Continuïteit:	GPFR 13-17 BHG 2.2

Doelstelling: Zorgen voor coördinatie met de federale overheid

Actie BHG 2.1.2 – Aan de FOD de lijst bezorgen van de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van de aanvullende opleiding

De federale overheid is bevoegd voor het afleveren en verlengen van de fytolienties, op basis van de getuigschriften die de gewestelijke overheden afleveren na het slagen voor het basisexamen of het volgen van erkende aanvullende opleidingsactiviteiten.

De lijsten met de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van aanvullende opleidingen zullen regelmatig worden bezorgd aan de FOD, binnen de termijnen en volgens de bepalingen van het besluit van 31 maart 2017.

Actoren	Leefmilieu Brussel, Opleidingsinstellingen
Doelgroep(en)	FOD
Termijnen	Recurrent
KSF	Goede werking van de uitwisselingsinterface tussen de opleidingsinstellingen en de FOD
Continuïteit:	GPFR 13-17 BHG 2.6

❖ Toegang tot een aangepaste opleiding (basis & aanvullende)

Doelstelling: Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM

Actie BHG 2.1.3 – Organisatie van de basisopleidingen

Het volgen van een basisopleiding is verplicht om het basisexamen te kunnen afleggen (vrij afleggen eenmalig; wie niet slaagt, is verplicht om de passende basisopleiding te volgen).

Er zullen voldoende sessies van basisopleidingen worden georganiseerd voor de verschillende fytolienties en de getuigschriften van basisopleiding zullen volgens de regelgevende bepalingen worden afgeleverd.

Actoren	Leefmilieu Brussel, Opleidingsinstellingen
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Professionele gebruikers, adviseurs/verdelers van GBM
Termijnen	Recurrent
KSF	Organisatie van ten minste één jaarlijkse sessie van basisopleiding voor elk type fytolientie
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 2.2

Actie BHG 2.1.4 – Het materiaal voor de basisvorming bijwerken

Het Gewest zal erop toezien dat de basisopleidingen voor de fytolientie relevante inhoud aanbieden aan de (toekomstige) professionals, die rekening houdt met de voortdurende evolutie van de alternatieve praktijken of toegelaten producten. De inhoud van het materiaal van de basisopleidingen (syllabi en slides) moet dus periodiek worden bijgewerkt om rekening te houden met de wetgevende, wetenschappelijke en technische evolutie. Als de omstandigheden dat vragen zal het opleidingsprogramma ook kunnen worden aangepast.

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	/
Termijnen	Recurrent
KSF	Herziening ten minste om de twee jaar of zodra dit door een belangrijke ontwikkeling is vereist
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 2.2

Doelstelling: Zorgen voor de aanvullende opleiding van de operatoren van GBM

Actie BHG 2.1.5 – Organisatie van aanvullende opleidingsactiviteiten

De houders van fyto-licenties moeten tijdens de geldigheidsperiode van het certificaat (6 jaar) een voldoende aantal aanvullende opleidingsactiviteiten volgen om de verlenging ervan te verkrijgen (respectievelijk 6, 4, 3 en 2 activiteiten voor de fyto-licenties P3, P2, P1 en NP).

Ook personen die in het bezit zijn van een diploma dat vóór 2013 werd behaald maar die op basis daarvan aanspraak kunnen maken op een fyto-licentie moeten hun kennis bijwerken door een passend aantal aanvullende vormingsactiviteiten te volgen voordat ze hun fyto-licentie verkrijgen.

Er zullen dus voldoende aanvullende opleidingsactiviteiten worden georganiseerd (en/of erkend) voor de verschillende fyto-licenties en de getuigschriften van aanvullende opleidingen zullen volgens de regelgevende bepalingen worden afgeleverd.

Actoren	Leefmilieu Brussel, Opleidingsinstellingen
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Professionele gebruikers, adviseurs/verdelers van GBM, andere professionals
Termijnen	Recurrent
KSF	Aangepaste communicatie naar de potentiële opleidingsinstellingen Organisatie van een voldoende aantal activiteiten voor elk type fyto-licentie
Continuïteit:	GPPR 13-17 BHG 2.2

Actie BHG 2.1.6 – Een evenwicht aanbod van aanvullende opleidingsactiviteiten voorstellen

Er zal bijzondere zorg worden besteed aan de verscheidenheid in het aanbod van aanvullende opleidingsactiviteiten dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt voorgesteld, zodat alle thema's worden behandeld die relevant zijn voor de professionals (wetgeving, alternatieve technieken, risico's en gevaren van de producten, enz.) en die zijn opgenomen in de opleidingsprogramma aangegeven in bijlage I van het besluit van 31 maart 2017.

Door een analyse van de erkenningsaanvragen van de aanvullende opleidingsactiviteiten kan worden gewaarborgd dat het aanbod aan de operatoren een voldoende verscheidenheid aan thema's behandelt om een evenwichtige opleiding te garanderen die is aangepast aan de verschillende doelgroepen. Als dat niet het geval is, kan Leefmilieu Brussel haar eigen aanbod zodanig oriënteren dat het voorziet in de in kaart gebrachte leemten.

Actoren	Leefmilieu Brussel, Opleidingsinstellingen
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Professionele gebruikers, adviseurs/verdelers van GBM, andere professionals
Termijnen:	Recurrent
KSF	Aanvullende opleidingsactiviteiten in meer dan 3 thematische modules per jaar Aangepaste communicatie naar de potentiële opleidingsinstellingen
Continuïteit:	NEW

Actie BHG 2.1.7 – Een aanbod aan aanvullende opleidingsactiviteiten voorstellen dat ook voldoet aan de doelstellingen van de andere gewestelijke plannen, programma's en strategieën

De aanvullende opleidingsactiviteiten die worden georganiseerd in het kader van de fyto-licentie zullen in het bijzonder de nadruk leggen op alternatieve technieken voor gewasbeschermingsmiddelen, op het ecologisch en landschappelijk beheer van de stedelijke ruimten of op de duurzame landbouw zodat de doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden behaald die door het Gewestelijk Natuurplan of de Good Food-strategie worden nagestreefd. De activiteiten zullen ook de vermindering van biociden en het gebruik van alternatieve praktijken aankaarten.

Actoren	Leefmilieu Brussel, Opleidingsinstellingen
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers, adviseurs/verdelers van GBM, andere professionals
Termijnen	Recurrent
KSF	Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's Aangepaste communicatie naar de potentiële opleidingsinstellingen Organisatie van ten minste 2 opleidingsactiviteiten inzake biociden
Continuïteit:	NEW

Doelstelling: Het opleidingsmateriaal voor iedereen ter beschikking stellen

Actie BHG 2.1.8 – Het opleidingsmateriaal van de basisopleiding en van de aanvullende opleidingsactiviteiten ter beschikking stellen op het internet

Het regelmatig bijgewerkte materiaal van de basisopleiding en het materiaal van de aanvullende opleidingsactiviteiten zullen ter beschikking zijn op de website van Leefmilieu Brussel, voor de (toekomstige) professionals die hun kennis willen actualiseren of bijschaven, alsook voor degenen die zich willen voorbereiden op het basisexamen zonder dat ze de basisopleiding hebben gevolgd (mogelijkheid die beperkt is tot één poging).

Zo zal het materiaal toegankelijk zijn voor alle geïnteresseerden en zal de website van Leefmilieu Brussel geleidelijk aan een belangrijke documentaire gegevensbank vormen met betrekking tot alternatieven voor pesticiden, ecologisch beheer van groene ruimten of stedelijke landbouw. Deze documenten zullen ook in een papieren versie kunnen worden geleverd aan personen die geen toegang tot internet hebben.

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Professionele gebruikers, adviseurs/verdelers van GBM, andere professionals
Termijnen	Recurrent
KSF	Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen
Continuïteit:	NEW

2.2. Verkoop van pesticiden

- ❖ **Algemene informatie die wordt verstrekt op plaatsen waar pesticiden voor amateurgebruik worden verkocht**

Doelstelling: Sensibilisatie van de gebruikers van GBM voor amateurgebruik om te kiezen voor risicoarme benadering

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.2.1 – De verplichte algemene informatie in de verkooppunten van GBM voor niet-professioneel gebruik updaten

Bewustmaken van de gebruiker van amateurproducten van de blootstellingsroutes (via huid, inname, ...) en van de maatregelen die de gebruiker kan nemen om de risico's te beperken. De bewustmakingscampagnes zijn uiterlijk in 2019 beschikbaar op de plaatsen waar GBM voor amateurgebruik worden verkocht, zoals voorzien in art. 5 van het KB (04/09/12) betreffende het FRPP. Er kan worden overwogen om de bestaande communicatiecampagne te behouden en deze aan te vullen met bijkomende communicatieacties zoals de verspreiding van flyers en de inzameling van de vervallen producten en/of de producten die niet meer erkend zijn alsook de lege verpakkingen.

Actoren	NTF
Doelgroep(en)	Verkopers en amateurgebruikers
Termijnen	Vanaf 2019
KSF	Beschikbaarheid van nieuwe instructies voor GBM- verkopers in 2019
Continuïteit:	GPDR 13-17 BEL 3.1

- ❖ **Beschikbaarheid van gecertificeerde voorlichters op verkoopplaatsen van pesticiden bestemd voor het brede publiek**

Doelstelling: Waarborgen van de kwaliteit van de informatie die in de verkooppunten wordt verstrekt

Actie BHG 2.2.1 – De kennis van de NP-voorlichters verbeteren

De kennis van de distributiesector van de gewasbeschermingsmiddelen voor niet-professioneel gebruik zal worden verbeterd door een inventarisering van de verkooppunten en het opstellen van een lijst van de contactpersonen binnen die verkooppunten. Door middel van dit initiatief kan de deelname van de houders van NP-fytolicensies aan specifieke aanvullende opleidingsactiviteiten worden gestimuleerd en kan men zich vergewissen van hun kennis van de aspecten die specifiek zijn voor het gewest (verboden producten, bufferzones, beschermde zones, enz.).

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Distributiesector van de GBM voor niet-professioneel gebruik
Termijnen	Inventarisering van de verkooppunten uiterlijk in september 2018
KSF	Inventarisering van de verkooppunten Modaliteiten voor de organisatie van basisopleidingen en aanvullende opleidingsactiviteiten voor de NP-fytolicensie
Continuïteit:	NEW

Actie BHG 2.2.2 – De goede verkoopspijlijken van gewasbeschermingsmiddelen aan particulieren bevorderen

Het Gewest zal een handvest van goede pijlijken opstellen rond de verkoop van pesticiden voor niet-professioneel gebruik, in het bijzonder de gewasbeschermingsmiddelen en biociden die buitenshuis worden gebruikt (producten voor zwembaden, algendodende middelen, houtbeschermingsmiddelen, enz.). De actoren uit de sector zullen daartoe worden geraadpleegd.

In dat handvest zullen verschillende elementen worden gebundeld, zoals de verkoop van alternatieven voor pesticiden, het verzaken aan de verkoop van die producten of de verkoop van biopesticiden of lagerisicoproducten, dit alles in omstandigheden die waarborgen dat de klanten goed worden ingelicht (verkoop in afgesloten kast of achter een toonbank, passende fytolicensies, kennis van de gewestelijke wetgeving, naleving van de aanplakkingsverplichtingen, voorstellen van alternatieven, enz.).

Het Gewest zal de mogelijkheid bestuderen van nieuwe reglementaire maatregelen om de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen aan particulieren zo goed mogelijk te begeleiden en het verschaffen van aangepaste informatie op het moment van de aankoop te waarborgen.

Actoren	Leefmilieu Brussel (en partners)
Doelgroep(en)	Distributiesector van de pesticiden voor niet-professioneel gebruik
Termijnen	Vanaf ten laatste 2019
KSF	Inventarisering van de verkooppunten Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
Continuïteit:	NEW

- ❖ **GBM voor professionele gebruikers enkel verkrijgbaar voor houders van een fytolicensie**

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

2.3. Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven

❖ **Zorgen voor het verstrekken van evenwichtige informatie over pesticiden en de alternatieven ervoor**

Doelstelling: Harmoniseren van de communicatie over biopesticiden en alternatieven voor de niet-landbouwsector

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.3.1 – Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen in verband met biopesticiden en andere alternatieven

Deze actie zal trachten de communicatie te harmoniseren over het gebruik van biopesticiden en alternatieven voor niet-landbouwkundig gebruik, zoals het gebruik door particulieren en voor het onderhoud van groenzones en verharde oppervlakken.

Actor(en)	Gewesten
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers van de niet-landbouwsector
Termijnen	2018-2022
KSF	Kennisuitwisseling. Geharmoniseerde communicatie. Minstens één jaarlijkse vergadering van de experts en van de actoren van de communicatie naar de amateurs toe (overheden en stakeholders).
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Efficiënt communiceren naar de verschillende doelgroepen

Actie BHG 2.3.1 – Uitwerken van een communicatiestrategie en -plan

In een communicatiestrategie en -plan moeten de doelgroepen, boodschappen, acties, tools en planning worden bepaald voor de periode 2018-2022, zodat de algemene doelstellingen van dit programma voor pesticidenreductie kunnen worden behaald. Ze moeten ernaar streven om alternatieven voor pesticiden naar voor te schuiven, en zo veel mogelijk de vermindering van biociden aan bod laten komen.

Er zal bijzonder zorg worden besteed aan de samenhang ervan met de andere communicatiestrategieën en -plannen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden ontwikkeld, in het bijzonder in het kader van het Gewestelijk Natuurplan (maatregel 21) en van de Good Food-strategie. De richtsnoeren van de strategie moeten zoveel mogelijk rekening houden met de jaarthema's die eventueel werden vastgesteld voor de administratie.

Er zal een jaarlijks evenement over het thema van pesticidenreductie worden georganiseerd door Leefmilieu Brussel en haar partners. De data, benamingen en vormen kunnen, als dat gerechtvaardigd is, verder evolueren om gemengde doelstellingen te bereiken en aan de realiteit op het terrein te worden aangepast.

De doelgroepen van de communicatie zijn onder andere: (i) privépersonen (al dan niet eigenaars van tuinen) (ii) beheerders van openbare ruimten (openbare groendiensten, diensten voor wegen, openbare werken, leefmilieu), (iii) (toekomstige) professionals uit de groene sectoren (tuiniers, arbeiders, boomverzorgers, landbouw, tuinarchitecten, enz.) en uit de sector van de levensmiddelenproductie (landbouwers, fruittelers, enz., rekening houdend met de verwachte evoluties van die sector), (iv) (toekomstige) ontwerpers van openbare ruimten (stedenbouwkundigen, bosbouwtechnische specialisten, architecten), (v) distributeurs (tuincentra, boomkwekerijen, groot- en detailhandelaars), (vi) beheerders en eigenaars van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen (scholen, kinderdagverblijven, rusthuizen, ziekenhuizen, enz.).

Doorheen de periode zullen de volgende thema's aan bod komen: (i) bewustmaking over spontane plantengroei en over de verwachte veranderingen van het stedelijk landschap om tolerantie voor adventieve planten te bevorderen, (ii) ontwerpen van buiteninrichtingen om de behoeften aan pesticiden te verminderen, (iii) preventieve methodes en alternatieve technieken voor pesticiden en hun veilig gebruik, (iv) veilig gebruik van de toegelaten producten (aangepaste beschermingsuitrusting, goede praktijken, enz.), (v) opslag van pesticiden en verwerking van gevaarlijk afval, (vi) herkenning en beheer van invasieve planten, (vii) bescherming van gekweekte en wilde bestuivende insecten, (viii) bescherming van het aquatisch milieu en van het drinkwater, (ix) impact van biociden en met name van desinfecterende producten en chloorhoudende producten, zowel op de gezondheid als op het leefmilieu, (x) bescherming van jonge kinderen en huisdieren binnen- en buitenshuis.

Actoren	Leefmilieu Brussel (en partners)
Doelgroep(en)	Alle door de strategie bepaalde doelgroepen
Termijnen	Beschikbaarheid van de documenten: (uiterlijk) oktober 2018 Uitvoering: juni 2018-2022
KSF	Beschikbaarheid van het communicatieplan Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's
Continuïteit:	GPBR 13-17 BHG 2.5, 4.2, 4.4, 4.5, 4.6, 4.9, 4.10, 4.13, 5.3, 5.4, 5.5, 9.2

Actie BHG 2.3.2 – Evalueren van gedrag, houding en opinie van de doelgroepen

Kennis van het gedrag en de houding van de verschillende doelgroepen ten opzichte van pesticiden is van fundamenteel belang om een kwaliteitsvolle informatie en een begeleiding te waarborgen die voldoen aan de verwachtingen en afgestemd zijn op de realiteit zoals die wordt ervaren.

Er zullen enquêtes, monitorings en studies worden uitgevoerd bij de verschillende doelgroepen om de communicatietools van gegevens te voorzien, de doeltreffendheid van de campagnes te controleren, de behoeften aan informatie doelgericht te bepalen, enz. Als stand van zaken zal een studie over de praktijken van amateurtuinieren worden uitgevoerd, met de bedoeling om prioritaire actiepunten te formuleren (zie actie BHG 2.7.5).

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Alle door het programma beoogde doelgroepen
Termijnen	Recurrent
KSF	Uitvoeren van ten minste 1 peiling 'groot publiek', 1 peiling 'professionals groene ruimten', 1 peiling "Kewtsbare groepen". Uitvoeren van een studie over de praktijken van amateurtuinieren.
Continuïteit:	GPFR 13-17 BHG 11.1, 11.2

Doelstelling: Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven

Actie BHG 2.3.3 – Opleiden van de Moestuinmeesters en Compostmeesters over het onderwerp

Moestuinmeesters (MM) en Compostmeesters (CM) zijn burgers die kennis doorgeven en spelen een hoofdrol bij gewestelijke of gemeentelijke evenementen.

De informatie zoals voorgesteld tijdens de bestaande opleidingen zal worden aangepast om rekening te houden met de recente en toekomstige ontwikkelingen inzake het gebruik van pesticiden en hun alternatieven die in de moestuin kunnen worden toegepast. Naargelang van de organisatie van die opleidingen, zouden ze erkend kunnen worden als aanvullende opleiding voor de NP-fytolicensie.

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Moestuinmeesters, Compostmeesters
Termijnen	Recurrent
KSF	Verderzetting van de MM- en CM-opleidingen
Continuïteit:	GPFR 13-17 BHG 4.5, 4.11, 4.12

Actie BHG 2.3.4 – In het leven roepen van 'Tuiniermeesters'.

Er zullen vrijwilligers 'Tuiniermeesters' (de benaming en het concept kunnen nog veranderen) worden opgeleid, waarna hen een diploma zal worden toegekend, eerst tijdens een testfase. Ze zullen kwaliteitsvolle informatie verstrekken over het ecologisch ontwerpen en beheren van een siertuin en de omgeving van het gebouw (terrassen, voetpaden, balkons, voet van bomen, enz.) en adviezen geven over het onthalen van de biodiversiteit (nestkastjes, inrichtingen,...), die nauw verband houden met de doelstellingen van het Gewestelijk Natuurplan (maatregel 3 – De aanwezigheid van de natuur versterken ter hoogte van de gebouwen en hun directe omgeving). Ze zullen kunnen worden ingepast in de voorziening voor een eventuele door het Gewest ontwikkelde « begroeningsvergunning ».

Ze zullen samenwerken met de Moestuinmeesters (gericht op moestuinen) en de Compostmeesters (gericht op organisch afval, bemesting). De Tuiniermeesters kunnen door particulieren worden aangezocht om diagnoses te stellen van plantenziekten en insecten die schadelijk zijn voor tuinplanten en natuurlijke beheertechnieken voorstellen om ze te verhelpen.

Voor zover mogelijk zou deze opleiding erkend kunnen worden als aanvullende opleiding voor houders van de NP-fytolicensie 'Adviseurs/Distributeurs van producten voor niet-professioneel gebruik' en/of opgenomen kunnen worden in de NP-basisopleiding (16u) zodat, in laatste instantie, Tuiniermeesters advies kunnen geven over de pesticiden die zijn toegelaten in de biologische landbouw.

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Amateurtuiniers
Termijnen	Uiterlijk voorjaar 2019
KSF	Coördinatie met de MM en CM Studie over de praktijken van thuintuinieren
Continuïteit:	GPFR 13-17 BHG 4.5, 4.11, 4.12

Actie BHG 2.3.5 – Versterken van de synergieën met de naturalisten

Natuurgidsen (bijvoorbeeld de Natuurgidsen van Natuurpunt of de 'Guides-Nature' van de 'Cercles des Naturalistes de Belgique') beschikken over een ruime algemene kennis over de natuur en het leefmilieu, op het gebied van plantkunde, insectenkunde, of bodemkunde. Bij openbare onderzoeken, overlegvergaderingen, enz. worden ze bovendien vaak betrokken of geraadpleegd door burgergroeperingen.

Er zal worden gestreefd naar een versterking van de partnerschappen met de natuurgidsen die actief zijn in het Gewest. Dat kan bijvoorbeeld door het aanbieden van kwaliteitsvolle informatie aan de kandidaten voor de Brusselse opleidingen (over de gewestelijke wetgeving en procedures, de bijzonderheden van het stedelijk ecosysteem, spontane plantengroei, enz.).

Deze actie streeft ernaar om natuurgidsen tot bevoorrechte partners te maken van de gevoelige benadering van het stedelijk ecosysteem en landschap, in het bijzonder om de bevolking bewust te maken van de rijkdom van de spontane fauna en flora die zich kan ontwikkelen als het gebruik van pesticiden achterwege wordt gelaten en alternatieve praktijken worden toegepast (zie actie BHG 2.3.6).

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Naturalisten
Termijnen	Recurrent
KSF	Voortzetting van de natuurgidsopleidingen
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.11

Doelstelling: Begeleiden van de transitie van het Brussels landschap

Actie BHG 2.3.6 – Bewustmaken van de Brusselaars voor spontane plantengroei

Een van de belangrijkste wijzigingen van het stedelijk landschap die wordt teweeggebracht door het achterwege laten van gewasbeschermingsmiddelen is de toename van de adventieve flora in openbare ruimten.

In het bijzonder laten minerale oppervlakten (grint, straatstenen, tegels, enz.), die vroeger geregeld werden besproeid met remanente herbiciden¹⁹ nu de vrije loop aan spontane plantengroei.

'Ruderaal planten', 'antropofielen', 'onkruid': deze in het wilde weg groeiende planten zijn daarom niet 'schadelijk'. Sommige ervan zijn honingbloemen, eetbaar of geneeskrachtig en groeien al duizenden jaren in onze contreien. Andere, exotische en invasieve planten, zouden het best door iedereen worden herkend, om hun verspreiding tegen te gaan²⁰.

Het Gewest zal dus aangepaste strategieën ontwikkelen om de bevolking te familiariseren met die planten die meer zichtbaar zijn dan vroeger, om ervoor te zorgen dat ze niet met 'vuil' worden gelijkgesteld.

Tot slot zal een aanpassing van het Franse programma 'Sauvages de la Rue' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest²¹ worden voorgesteld, in partnerschap met het Muséum National d'Histoire Naturelle de Paris en de plantkundigenvereniging Tela Botanica, die aan de oorsprong liggen van dit participerend wetenschapsproject.

Het project kan via participatie bijdragen tot het in kaart brengen van de evolutie van de plantenpopulaties op de openbare weg ten gevolge van de vermindering van pesticiden, en gegevens verstrekken voor het observatorium dat in actie BHG 2.10.1. wordt beschreven.

Actoren	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Grote publiek
Termijnen	Recurrent
KSF	Technische haalbaarheid van het project 'Sauvages de la rue'. Werking van de website 'Straatmadeliefjes' Partnerschappen met Tela Botanica
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.3.7 – Veranderen van de normen van de openbare bebloeming

De vermindering van gewasbeschermingsmiddelen moet onrechtstreeks ook worden overwogen via veranderingen van de praktijken op het gebied van de openbare bebloeming. Die bebloeming die als versiering is bedoeld en wordt ontworpen om bepaalde sleutelementen van de openbare ruimte in de verf te zetten (toegang tot gemeenten, gemeenteparken en gemeentehuizen, herdenkingsmonumenten, enz.), is gebaseerd op bloemrijke soorten (vaak afkomstig uit de tuinbouw en/of exotisch, en weinig interessant op het gebied van de biodiversiteit). Het gaat hoofdzakelijk om eenjarige planten. De productie van die planten heeft wel degelijk effecten op het leefmilieu (meststoffen, verwarmde serres, substraten op basis van turf, gebruik van pesticiden, enz.) die bij elke vernieuwing van de bebloeming toenemen.

Er moet dus een nieuw paradigma worden geïmplementeerd, dat gebaseerd is op het gebruik van een blijvende plantengroei (wintervaste planten, grasachtige planten, bloemrijke struiken, enz.), wat de behoeften aan input en aan beheer vermindert (en bijgevolg tijd en arbeidskrachten vrijmaakt voor de toepassing van alternatieve methoden op andere plaatsen). Het toepassen van het gedifferentieerd beheer, het minder scheren en snoeien

¹⁹ Zo komen de beperkingen tot uiting van bepaalde types van inrichtingen die werden ontworpen in een periode waarin remanente pesticiden vrij gebruikt mochten worden en die bijgevolg een intensief beheer met alternatieve technieken vereisen.

²⁰ Het algemeen politiereglement van de gemeente Elsenne en van de Stad Brussel leggen overigens de verplichting op om bepaalde invasieve planten weg te halen (met name Japanse duizendknoop of Vlinderstruik).

²¹ Project 'Straatmadeliefjes' momenteel in proeffase in Sint-Gillis, in het kader van het Duurzame Wijkcontract Bosnië.

van hagen, het aanleggen van hooiweiden of het inzaaien van inheemse bloemenweiden zijn allemaal praktijken die ook het stedelijk landschap een andere aanblik geven.

Voor de overheidsadministraties is hier een voorbeeldfunctie weggelegd, die traditioneel wordt gevolgd door de particulieren. Het gaat dan om de bebloeming van gevels, die over het algemeen wordt gekopieerd van de gemeentelijke bebloeming (of door de gemeenten wordt gestimuleerd via bebloemingswedstrijden en/of plantenverkoppen).

Het Gewest zal dus synergieën ontwikkelen die in de richting gaan van deze nieuwe meer duurzame praktijken, meer bepaald via uitwisselingen tussen administraties (actie BHG 2.9.12), via het invoeren van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten (actie BHG 2.9.3), of nog via het gewestelijk signalisatiesysteem van het ecologisch beheer (zie actie BHG 2.3.9). Deze actie zou moeten leiden tot de publicatie van een bebloemingshandvest in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat de voorkeur geeft aan overlevende en inheemse soorten, dat verenigbaar is met het handvest 'natuur toegelaten' voor overheidsgebouwen, zoals bedoeld in maatregel 3, voorschrift 3).

Actoren	Leefmilieu Brussel en partners
Doelgroep(en)	Gemeenten, personen die ingrijpen in het stedelijk landschap, grote publiek
Termijnen	Recurrent Bebloemingshandvest uiterlijk in 2020
KSF	Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.3.8 – In kaart brengen en herwaarderen van de voorbeeldruimten en -praktijken

Het Gewest zal de zichtbaarheid waarborgen van voorbeeldpraktijken en van ruimten die, wegens hun beheerwijzen, verdienen om door verschillende middelen in de kijker te worden geplaatst, zoals artikelen, videoclips of de organisatie van bezoeken en open dagen. Deze promotie zal in nauw verband gebeuren met de bestaande projecten (bv. het 'Natuurnetwerk' van Natagora) en zal meer bepaald steunen op de tools die werden ontwikkeld in het kader van het Gewestelijk Natuurplan (met name het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten).

Allerlei types van ruimten zullen zo in de kijker worden geplaatst: openbare ruimten, en meer bepaald ruimten die onderhevig zijn aan beperkingen zoals begraafplaatsen of sportvelden (zie actie BHG 2.3.9); collectieve moestuinen (zie actie BHG 2.9.2), privétuinen, groendaken, omgevingen van ondernemingen, enz.

Actoren	Leefmilieu Brussel en partners
Doelgroep(en)	Iedereen
Termijnen	Recurrent
KSF	Voortzetting van het project 'Réseau Nature' ('Natuurnetwerk') van Natagora Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.5, 4.8

Actie BHG 2.3.9 – Invoeren van een gewestelijk signalisatiesysteem inzake het ecologisch beheer van openbare ruimten

Er zal een gewestelijk signalisatiesysteem met betrekking tot het ecologisch beheer van openbare en groene ruimten worden opgesteld in samenwerking met de andere overheidsdiensten van het Gewest. Dat systeem zal geleidelijk aan worden ingevoerd. De bedoeling is om de gebruikers van die ruimten in te lichten over de toegepaste beheerwijzen (zoals bloemenweiden, laattijdig hooien, enz.) en de verwachte evolutie van het stedelijk landschap. Het signalisatiesysteem zal overigens bedacht worden met het oog op de landschappelijke inpassing ervan.

Het systeem zal worden opgesteld in het kader van de samenwerkingen die werden opgestart in het kader van het platform Bomen, Natuur en Landschap dat wordt vooropgesteld door het Natuurplan (maatregel 2 – *De aanwezigheid van natuur versterken ter hoogte van de publieke ruimten*) en zal nauw aansluiten bij het referentiesysteem voor ecologisch beheer waarin datzelfde Plan voorziet (maatregel 10 – *Een gemeenschappelijk referentiesysteem bezorgen voor het ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten*).

Actoren	Leefmilieu Brussel (platform Bomen, Natuur en Landschap)
Doelgroep(en)	Beheerders van de openbare ruimten
Termijnen	Uiterlijk 2020
KSF	Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.8

Doelstelling: Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen

Actie BHG 2.3.10 – Toekennen van financiële steun aan verenigingen die relevante projecten voorstellen

Er zullen subsidies worden toegekend aan verenigingen die privépersonen, professionals of beheerders van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen informeren, bewustmaken of begeleiden bij hun initiatieven om pesticiden achterwege te laten en alternatieve technieken en praktijken van ecologisch beheer aan te nemen.

Er zal bijzondere zorg worden besteed aan de samenhang van de acties die parallel worden ondersteund in het kader van onder meer het Gewestelijk Natuurplan (maatregel 22 – *De sensibiliserings- en natuureducatieacties ondersteunen en de synergie tussen verenigingen versterken*) of de Good Food-Strategie (voorschrift 17 – *Ondersteunen en versterken van de opdrachten van de verenigingen die actief zijn in de sensibilisering rond ecologische eigen productie*).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Verenigingen
Termijnen	Recurrent
KSF	Behoud van de coördinatie ruimten met de andere plannen en programma's
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.7

Actie BHG 2.3.11 – Inventariseren van het aanbod en de agenda's van de gesubsidieerde verenigingen bekendmaken

De acties die worden voorgesteld door de gesubsidieerde verenigingen zullen gecentraliseerd worden bekendgemaakt op de website van Leefmilieu Brussel, die zo het hele jaar door acties kan voorstellen rond alternatieven voor pesticiden. Per opgemaakte inventaris kunnen de leemten worden vastgesteld en desgevallend kan een heroriëntering van de opdracht van de gesubsidieerde verenigingen worden gesuggereerd om die leemten te verhelpen.

Deze actie zal gekoppeld met maatregel 22 van het Gewestelijk Natuurplan worden uitgevoerd.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Verenigingen Grote publiek
Termijnen	Invoering tegen uiterlijk 2018
KSF	Werking van de agenda op de website van Leefmilieu Brussel
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.3.12 – Opzetten van netwerken van gesubsidieerde verenigingen en synergieën ontwikkelen

Het opzetten van netwerken van de verenigingen voor natuur-, milieu- en consumentenbescherming die actief zijn rond pesticidenreductie en het toepassen van alternatieve praktijken zal worden bevorderd door de organisatie van thematische workshops of rondetafelgesprekken, met als doel de samenhang en complementariteit van hun acties en campagnes te bevorderen (binnen de grenzen van hun respectievelijke standpunten).

Het Gewest zal er ook op toezien dat die verenigingen over kwaliteitsvolle informatie beschikken, met name over de wetgevingen die van toepassing zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zodat ze hun opdrachten adequaat kunnen vervullen (zoals desgevallend de rechtstreekse of onrechtstreekse deelname aan de adviesraad van het NAPAN, zie punt I.4 van dit programma).

Deze actie zal ook gekoppeld met maatregel 22 van het Gewestelijk Natuurplan worden uitgevoerd.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Verenigingen
Termijnen	Recurrent
KSF	Ten minste twee vergaderingen (of workshops of rondetafels) per jaar Betrokkenheid van de verenigingen bij het gewestelijk beleid
Continuïteit	NEW

❖ Systemen ontwikkelen voor het verzamelen van informatie over gevallen van vergiftiging

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.²²

²² Een essentieel gedeelte van de monitoring van de vergiftigingen wordt uitgevoerd door het Antigifcentrum, dat de titel heeft van koninklijke stichting van openbaar nut, en door de federale overheid wordt gesubsidieerd in het kader van de dringende medische hulpverlening. Het Centrum ontvangt bijna 50.000 oproepen per jaar (waarvan 17% informatievragen zonder dringend probleem zijn).

In 2004 ging 6% van de oproepen wegens blootstelling aan een stof over pesticiden (4% over biociden en 2% over GBM). De slachtoffers waren hoofdzakelijk huisdieren (37%), volwassenen (36%) en kinderen (27%, waarvan de 1- tot 4-jarigen bijna 3/4 van de gevallen van blootstelling aan biociden vertegenwoordigen).

2.4. Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

2.5. Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgestelden

Doelstelling: Informeren over de risico's op onvrijwillige blootstelling aan professionele bespuitingen

Actie BHG 2.5.1– Bevordering van de uitvoering van de informatieve aanplakking

Hoewel het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de openbare ruimten verboden is door de ordonnantie van 20 juni 2013 kan in afwijking daarvan tot 1 januari 2019 occasioneel gebruik worden toegestaan in het kader van het 'plan voor het gebruik van pesticiden in openbare ruimten' of, zonder tijdsbeperking, op basis van een algemene afwijking om redenen van volksgezondheid of openbare veiligheid, natuurbehoud of bescherming van het plantaardige erfgoed.

Deze algemene afwijkingen gelden ook voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die zijn toegestaan in instellingen voor opvang van kwetsbare groepen (scholen, ziekenhuizen, rusthuizen, enz.) of in beschermde zones (waterwinningsbeschermingsgebieden, natuur- en bosreservaten en Natura 2000-gebieden).

Voor al die afwijkende toepassingen moeten de beheerders of verantwoordelijken van die gebieden voor informatieve aanplakking zorgen. De inhoud en het formaat van die aanplakking zijn nader bepaald door het besluit van 10 november 2016; het document moet onder meer een schema bevatten van de behandelde zone, de termijn van het toegangsverbod voor het publiek, de aard van de behandeling, de naam van het product en de gegevens van een contactpersoon.

Het Gewest zal bijgevolg aan de professionals voldoende tools ter beschikking stellen zodat ze deze verplichting zo goed mogelijk kunnen nakomen (geschikte *templates*, informatie over de producten, enz.).

Het Gewest zal overigens toezien op de relevantie en de compatibiliteit van de betrokken reglementering in het geval van een evolutie van de wetgeving, met name in het raam van het gebruik bij voorkeur van basissubstanties, , biopesticiden en/of producten met een laag risico (zie actie BHG 2.9.17).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van openbare ruimten, verantwoordelijken van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen Professionele gebruikers
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van geschikte templates
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.5.2 – Het samen naast elkaar bestaan van landbouwzones en woonzones bevorderen

De verwaaiingen van besproeiingen in de landbouwzones zijn een bron van ongerustheid voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de overgang tussen landbouwgebieden en ander bodemgebruik soms bijzonder abrupt is (bebouwde percelen bevinden zich bijvoorbeeld in de onmiddellijke nabijheid van natuurreservaten, collectieve moestuinen of privétuinen).

Om de risico's te verminderen, zowel voor de gezondheid van de mensen die zich dichtbij die gebieden bevinden als voor de onmiddellijke omgeving, zal het Gewest gerichte acties opzetten met name een proefproject om de omwonenden van de besproeide percelen te informeren, in goede verstandhouding met de landbouwers; het Gewest zal ook specifieke actiepijlers onderzoeken om de voorziening te vervolledigen (reglementair of incitatief, met name voor het gebruik van fysieke barrières).

Deze actie moet worden beschouwd in het meer algemene kader van de bevordering van een landbouw met minder intensief gebruik van pesticiden (zie actie BHG 2.9.1) en van de opleidingen over goede landbouwpraktijken (zie BHG 2.1.3 en 2.1.5).

Actor(en)	Cel Landbouw – Brussel Economie en Werkgelegenheid Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Landbouwers en omwonenden
Termijnen	Uiterlijk 2020
KSF	Coördinatie de Good Food-strategie
Continuïteit	NEW

2.6. Beschermen van het aquatisch milieu

Doelstelling: Harmoniseren van de benadering van het pesticidegebruik voor het onderhoud van de spoorbeddingen uitwisseling van goede praktijken

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.6.1 – Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van de spoorbedding

De drie gewesten zullen hun adviezen uitwisselen over het gebruik van pesticiden voor het onderhoud van het spoorwegnet : zijn pesticiden nodig, onder welke omstandigheden en op welke plaatsen kan het gebruik toegelaten worden ... ? Aangezien Infrabel een federale maatschappij is, is een gemeenschappelijk standpunt voor het ganse Belgische grondgebied wenselijk. Het uitwisselen van meningen en goede praktijken zou een duurzamer pesticidegebruik moeten in de hand werken.

Actor(en)	Gewesten
Doelgroep(en)	/
Termijnen	2018-2022
KSF	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig. Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken. Minstens één jaarlijkse intergewestelijke vergadering van de overheden en de spoorbedding beheerders.
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Beschermen van het grondwater en het drinkwater

Actie BHG 2.6.1 – Sensibiliseren van de bewoners en gebruikers van goederen in de beschermingsgebieden voor drinkwaterwinning

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is sinds 21 juni 2013 verboden in de beschermingsgebieden voor drinkwaterwinning van type I en II en sinds 1 januari 2016 in het gebied van type III, het grootste gebied.

De beschermingsgebieden hebben tot doel de verontreiniging van het grondwaterlichaam van het Brusselaanzand te verminderen; eind 2012 werd dit waterlichaam beoordeeld als zijnde van matige chemische kwaliteit op het gebied van nitraten, totale pesticiden en bepaalde specifieke pesticiden of de afbraakproducten ervan (bepaalde van die pesticiden waren al meerdere jaren verboden).

Er zullen aangepaste informatie- en sensibiliseringsmaatregelen worden getroffen voor de bewoners en gebruikers van goederen die in die gebieden zijn gelegen, die in het verlengde liggen van deze die tijdens het programma 2013-2017 werden ingevoerd en in nauw verband staan met de doelstellingen om het waterlichaam van het Brusselaanzand te herstellen die door het Waterbeheerplan worden vooropgesteld (maatregel 1.52 – *De aanvoer van pesticiden in het waterlichaam verminderen*, en 1.65 – *Toeziën op de bescherming van de gevoelige zones met een verhoogd risico en van de bufferzones ten aanzien van de pesticiden*). Het plaatsen van bordjes die de omtrek van de zone afgrenzen zal met de betrokken overheden worden bestudeerd.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Bewoners en gebruikers van goederen die in het gebied zijn gelegen
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van een lijst van de bewoners en gebruikers Samenwerking met de betrokken gemeentelijke overheden
Continuïteit	GPPR 13-17 BHG 9.1, 9.2

Doelstelling: Beschermen van het oppervlaktewater

Actie BHG 2.6.2 – Sensibiliseren van privépersonen en professionals voor het in acht nemen van de vastgestelde risicozones en bufferzones om het aquatisch milieu te beschermen

Er zullen sensibiliseringsacties worden ondernomen om de vastgestelde risicozones en bufferzones in acht te nemen ter bescherming van het aquatisch milieu en de niet-beoogde waterorganismen, in het kader van communicatieacties die gericht worden op privépersonen en professionals. Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan de omwonenden van de risicozones die het gemakkelijkst vastgesteld kunnen worden (dichtbij oppervlaktewater of losse grond die onderhevig is aan afstroming).

Deze acties zullen bijdragen tot de strategische doelstellingen (SO) 1.1 tot 1.3 van het WBP die tot doel hebben het kwalitatief beheer van het oppervlaktewater te waarborgen en de goede ecologische toestand ervan te herstellen.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Iedereen
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van informatiedocumenten
Continuïteit	GPBR 13-17 BHG 4.2, 5.3, 5.5, 9.2

Doelstelling: Monitoren van de waterverontreiniging en verhelpen van de verontreinigingen

Actie BHG 2.6.3 – Monitoren van de verontreiniging van het grond- en oppervlaktewateren bepalen van de oorzaken van de vastgestelde verontreiniging om remediëringsmaatregelen voor te stellen

Op basis van de maatregelen om de kwaliteit van het grondwater en het onbewerkte voor consumptie bestemde water te monitoren moet het mogelijk zijn om de doeltreffendheid van de verschillende verbods- en sensibiliseringsmaatregelen vast te stellen (actie BHG 2.6.1). Door de voortzetting van de monitoringprogramma's van de fysisch-chemische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater zal het dan weer mogelijk zijn om de doeltreffendheid te beoordelen van de verbods- en sensibiliseringsmaatregelen die het Gewest heeft genomen met betrekking tot de risicozones voor het aquatisch milieu en de ermee verbonden bufferzones (actie BHG 2.6.2) en zal het gewestelijk pesticidenobservatorium van informatie kunnen worden voorzien (BHG 2.10.1).

Het monitoringprogramma dat wordt uitgevoerd in het kader van het WBP, dat voorziet in de voortzetting en de versterking van de bestaande programma's, zowel op het vlak van de dichtheid van de meetpunten en als van de analyse van nieuwe verontreinigende parameters (opkomende stoffen zoals biociden en gewasbeschermingsmiddelen).

Als verontreinigingen worden vastgesteld in het oppervlaktewater of het grondwater, zullen de oorzaken ervan worden bepaald om remediëringsmaatregelen voor te stellen, bijvoorbeeld het beperken van het gebruik van de producten die de meest problematische werkende stoffen bevatten.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	/
Termijnen	Recurrent
KSF	Uitvoering van de monitoringprogramma's van het Waterbeheerplan
Continuïteit	GPBR 13-17 BHG 9.3, 9.4

2.7. Beschermen van specifieke gebieden

❖ Gebieden die gebruikt worden door het brede publiek of door kwetsbare groepen

Doelstelling: Harmoniseren van de benadering van het pesticidegebruik voor onderhoud van sportterreinen en uitwisseling van goede praktijken

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.7.1 – Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van sportterreinen

Het project beoogt een uitwisseling van goede praktijken over het onderhoud van sportterreinen. In heel wat gevallen is een onderhoud zonder pesticiden mogelijk.

Actor(en)	Gewesten
Doelgroep(en)	/
Termijnen	2018-2022
KSF	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken Minstens één jaarlijkse intergewestelijke vergadering van de overheden.
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Beschermen van de kwetsbare groepen

Actie BHG 2.7.1 – Informeren en begeleiden van de verantwoordelijken en beheerders van de instellingen voor opvang van kwetsbare groepen

Er zal passende informatie en specifieke begeleiding worden voorgesteld aan beheerders van plaatsen en gebouwen voor opvang van kwetsbare groepen om hen te helpen een ecologisch beheer van hun buitenruimten toe te passen – het gebruik van GBM was er verboden sinds 1 maart 2014 – en de verschillende bepalingen over de opslag en het gebruik van pesticiden en gevaarlijke chemische producten na te leven.

Hiertoe zal een specifieke actie worden gevoerd over het belang van de vermindering van biociden, in het bijzonder van desinfecterende producten (biociden van groep 1).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Eigenaars en beheerders van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van een lijst van de eigenaars en beheerders Beschikbaarheid van aangepaste informatiemiddelen
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 5.4, 5.5

Actie BHG 2.7.2 – Monitoren van de evolutie van de gebruikspraktijken van pesticiden in instellingen voor opvang van kwetsbare groepen

De evolutie van de praktijken zal worden gemonitord door een regelmatige analyse van de gebruiksregisters van de gewasbeschermingsmiddelen (die zijn toegestaan in het kader van de algemene afwijkingen van de ordonnantie), van het algemeen register van de chemische producten - met inbegrip van de biocides – (met toepassing van de Codex over het welzijn op het werk) en/of het register van de gevaarlijke afvalstoffen. De gegevens zullen het gewestelijk pesticidenobservatorium informatie kunnen verschaffen (BHG 2.10.1).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Eigenaars en beheerders van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen
Termijnen	Vanaf 2019
KSF	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.7.3 – Sensibiliseren van de directe buurtbewoners van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen

De sensibilisering in het kader van de algemene communicatiestrategie zal ook gericht zijn op de directe buurtbewoners van de betrokken instellingen, door het verdelen van informatiebrieven of het organiseren van thematische informatieavonden. Er zullen ook tools (modelbrieven, brochures) ter beschikking worden gesteld van de verantwoordelijken van de betrokken instellingen zodat ze zelf een deel van het informatiewerk kunnen verrichten als ze dat nodig achten.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Buurtbewoners van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Beschermen van de bevolking

Actie BHG 2.7.4 – Limiteren van het gebruik van pesticiden in privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek

Hoewel de ordonnantie van 20 juni 2013 het gebruik van GBM in openbare ruimten verbiedt, heeft geen enkele specifieke bepaling betrekking op de privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek en die niet zijn opgenomen in de lijst van de instellingen voor opvang van kwetsbare groepen. Het gaat bijvoorbeeld om privésportterreinen en privésportclubs, maneges, pretparken en recreatieve ruimten (exclusief speelpleinen) enz.

De actie streeft naar het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (en biociden voor gebruik buitenshuis) in die ruimten door passende sensibiliseringsmaatregelen, alsook door het promoten van alternatieve technieken (en met name van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten, dat wordt vooropgesteld in maatregel 10 van het GNP) en, in het geval van allerlaatste redmiddel, van producten die bruikbaar zijn in de biologische landbouw en eventueel van producten met een laag risico.

Ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden aangeboden om de wetgeving eenvormiger en leesbaarder te maken.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Eigenaars en beheerders van plaatsen en instellingen voor opvang van kwetsbare groepen
Termijnen	Uiterlijk 2020
KSF	Beschikbaarheid van een inventaris van de privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid)
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.7.5 – Limiteren van het gebruik van pesticiden in privétuinen en -domeinen

Privétuinen en -domeinen vertegenwoordigen 32% van de groene ruimten van het gewestelijk grondgebied. Daar is geen enkele specifieke bepaling van toepassing voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (de bijzondere bepalingen voor beschermde gebieden en bufferzones zijn er niettemin van toepassing, alsook de bepalingen over de producten die verboden zijn op het grondgebied van het gewest).

Om verschillende redenen, die worden uiteengezet in punt II, Pijler II van het programma, wil het Gewest specifieke acties ondernemen om het gebruik van pesticiden in privéruimten, zowel door amateurtuiniers als door professionals die voor hun rekening werken, te verminderen of te beperken.

Biopesticiden en producten die gebruikt worden in de biologische landbouw moeten er worden gepromoot als laatste redmiddel, alsook eveneens producten met een laag risico.

Deze algemene doelstelling zal worden nagestreefd door talrijke acties van dit programma, zowel door te zorgen voor betere informatie in de verkooppunten (zie BHG 2.2.1), door te sensibiliseren voor nieuwe esthetische vormen en nieuwe praktijken (BHG 2.3.1, 2.3.6, 2.3.7, 2.3.9 en 2.3.10), door aan de burgers personen met kennis van zaken ter beschikking te stellen die een diagnose kunnen stellen van de problemen en oplossingen kunnen voorstellen (BHG 2.3.3 en 2.3.4), door de park- en tuinonderhoudondernemingen beter te begeleiden (BHG 2.9.10 en 2.9.13), door ze op te leiden (BHG 2.1.3 tot 2.1.8), en door de meest voorbeeldige onder hen een betere zichtbaarheid te verlenen (BHG 2.9.4).

Als aanvulling op die acties zal ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen worden aangeboden om de gewestelijke wetgeving eenvormiger te maken.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Eigenaars, huurders en beheerders van privétuinen en -domeinen Professionele gebruikers die voor rekening van privépersonen handelen
Termijnen	Uiterlijk 2020
KSF	Studie over de praktijken van thuistuinieren Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid)
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.5

Actie BHG 2.7.6 – Begeleiden van de beheerders van openbare ruimten

Vanaf 1 januari 2019 mogen de beheerders van openbare ruimten geen gewasbeschermingsmiddelen meer gebruiken in openbare ruimten. Op die datum loopt een overgangperiode af waarin enkel nog een heel specifiek en beperkt gebruik van bepaalde weinig toxische producten toegelaten is.

Het Gewest zal aangepaste begeleiding aanbieden tijdens het laatste jaar van de overgangperiode (2018), met name via hulp bij het ontwerpen van ruimten die op milieuvriendelijke wijze kunnen worden beheerd, en zal vanaf 2019 toezien op de naleving van het algemeen verbod, alsook de bepalingen voor de informatieve

aanplakking en afbakening betreft bij gebruik dat bij wijze van afwijking is toegestaan (zie BHG 2.5.1). Het Gewest zal ook specifieke begeleiding voorstellen bij de uitwerking van strategieën in de strijd tegen de voornaamste invasieve plantensoorten.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van de openbare ruimten
Termijnen	Begeleiding: 2018 Controle en opvolging: vanaf 2019
KSF	Werking van de Natuurfacilitator Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
Continuïteit	GPBR 13-17 BHG 5.2, 5.3

Actie BHG 2.7.7 – Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in openbare ruimten

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dat bij wijze van afwijking is toegestaan in openbare ruimten (hetzij in het kader van het plan voor gebruik van pesticiden door beheerders van openbare ruimten, hetzij in het kader van de algemene afwijkingen) zal worden geïnventariseerd, meer bepaald *via* het verplicht register. Er zullen gegevens worden ingezameld over de bestreden organismen, de producten en gebruikte hoeveelheden, enz. en die gegevens zullen informatie kunnen verschaffen aan het gewestelijk pesticidenobservatorium (BHG 2.10.1).

Het Gewest zal er hiertoe op toezien dat de afwijkingsprocedures van de 'pesticiden'-ordonnantie en de ordonnantie 'natuurbewoud' onderling verenigbaar zijn (zie BHG 2.9.16).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Houders van afwijkingen
Termijnen	Recurrent
KSF	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013
Continuïteit	NEW

❖ **Beschermen van wilde fauna en flora**

Doelstelling: Beschermen van de (semi-)natuurgebieden

Actie BHG 2.7.8 – Sensibiliseren van de bewoners en omwonenden van beschermde (semi-)natuurgebieden

Er zullen specifieke communicatie- en sensibiliseringsacties worden gevoerd rond de Natura 2000-gebieden en natuurreservaten, waar het gebruik van pesticiden is verboden.

De acties zullen ook worden gericht op de omwonenden van de betrokken gebieden en deze die zich in de veiligheidssperimeters bevinden ('bufferzone' van 60 meter rond de Natura 2000-gebieden) om de vermoedelijke invloed van producten (met inbegrip van biopesticiden en producten die in de biologische landbouw worden gebruikt) te verminderen.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Bewoners en omwonenden van de Natura 2000-gebieden en natuurreservaten
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van een adressenlijst van de bewoners en omwonenden Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
Continuïteit	GPBR 13-17 BHG 9.1, 9.2

Actie BHG 2.7.9 – Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde (semi-)natuurgebieden

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden, natuur- en bosreservaten) zal worden geïnventariseerd, met name *via* het verplicht register. Er zullen gegevens worden ingezameld over de bestreden organismen, de producten en gebruikte hoeveelheden. Het Gewest zal er hiertoe op toezien dat de afwijkingsprocedures van de 'pesticiden'-ordonnantie en de ordonnantie 'natuurbewoud' onderling verenigbaar zijn (zie BHG 2.9.16).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Houders van afwijkingen
Termijnen	Recurrent
KSF	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Beschermen van de gebieden die belangrijk zijn voor het Brussels ecologisch netwerk

Actie BHG 2.7.10 – Vaststellen en sensibiliseren van de beheerders van elementen van ecologisch belang, en meer bepaald de groengebieden en gebieden met hoge biologische waarde die door het GBP worden bepaald

De sensibiliseringsactie rond de vermindering van pesticiden en het toepassen van alternatieve methodes zal worden opgevoerd en uitgebreid tot de ontwikkelings- en verbindingsgebieden van het Brussels ecologisch netwerk, in het bijzonder in groengebieden en gebieden met hoge biologische waarde die werden vastgesteld in het GBP, in samenhang met de doelstellingen van het GNP (Maatregel 5 - *Zorgen voor aangepaste bescherming en beheer voor de gebieden van hoge biologische waarde en toezien op de uitvoering van het ecologisch netwerk*).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van gebieden die van belang zijn voor het BEN
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van de inventaris van de zones die van belang zijn voor het BEN Opstelling van het operationeel uitvoeringsplan van het BEN Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Beschermen van bestuivende insecten

Actie BHG 2.7.11 – Bijzondere aandacht besteden aan de hulpmiddelen en gebieden die van belang zijn voor bestuivende insecten, en vooral voor de wilde bestuivende insecten

Bij het streven van het Gewest om de populaties van bestuivende insecten te ondersteunen (meer bepaald door het toepassen van een *specifieke*, strategie, zie maatregel 16 van het Natuurplan - *Actieve beschermingsmaatregelen treffen voor de planten- en diersoorten die tot het erfgoed behoren*), zal bijzondere aandacht worden besteed aan de invloed van pesticiden op die insecten.

De actie zal er specifiek in bestaan om de professionele gebruikers, de beheerders van buitenruimten (professionals of amateurs) en bepaalde openbare diensten (brandweer, politie, enz.) bewust te maken van het bestaan van wilde bestuivende insecten en van hun levens- en nestbouwwijzen. Zo kan worden vermeden dat gebruik wordt gemaakt van pesticiden waarbij men niet weet welke lage risico's deze insecten meebrengen en welke ecosysteemdiensten ze leveren (vaak worden nesten van wilde bijen of nesten van hommels verward met bijvoorbeeld wespennesten).

De doelstelling zal worden gekoppeld aan een inventarisering van de grote bijennesten in de grond die aanwezig zijn in openbare ruimten, om goede beheerspraktijken in die ruimten te bevorderen. Die inventarisering kan participatief verlopen en worden ingepast in andere observatie- en inventariseringscampagnes die verschillende instellingen op het gewestelijk grondgebied voeren.

Ook kan het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden bestudeerd om het gebruik te verminderen van de producten die het meest problematisch zijn voor de bestuivende insecten.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers, beheerders van buitenruimten, brandweer Grote publiek
Termijnen	Vanaf 2019
KSF	Invoering van een actieplan 'bijen en wilde bestuivers' (maatregel 16, voorschrift 1 van het GNP) Cartografie van de 'functionele gebieden' en inventarisering van de bijennesten in de grond
Continuïteit	NEW

❖ **Recentelijk behandelde gebieden toegankelijk voor werknemers in de landbouw**

Doelstelling: Verminderen van de risico's voor het landbouwpersoneel

Actie BHG 2.7.12 – Sensibiliseren en informeren van het landbouwpersoneel over gepast gedrag om percelen na behandeling te betreden

Professionele gebruikers (en hun naasten) zijn de belangrijkste slachtoffers van de acute en chronische effecten van gewasbeschermingsmiddelen. Zij worden immers herhaaldelijk blootgesteld aan min of meer hoge dosissen van die producten.

Het Gewest zal ervoor zorgen dat kwaliteitsvolle informatie wordt bezorgd aan het landbouwpersoneel om blootstelling aan producten te vermijden vóór en na het sproeien van de percelen (goede praktijken, geschikte beschermingsmiddelen, enz.).

Deze sensibilisering zal plaatsvinden in het kader van de basis- en aanvullende opleidingen voor de fytolicensie (zie BHG 2.1.3, 2.1.5 en 2.1.7), alsook via de verschillende acties die door of in partnerschap met de Good Food-strategie worden uitgevoerd (zie BHG 2.9.1 en 2.9.5).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw
Doelgroep(en)	Landbouwpersoneel (professionele gebruikers en personen die hen vergezellen)
Termijnen	Uiterlijk 2019
KSF	Inventarisering van de landbouwexploitanten Beschikbaarheid van aangepaste informatiemiddelen
Continuïteit	NEW

❖ **Beschermen van het drinkwater**

Zie acties BHG 2.6.1 en 2.6.3

2.8. Hantering/opslag van GBM en de verpakking/restanten

❖ Risicobeperkende maatregelen voor, tijdens en na de bespuiting

Doelstelling: Standaardisering voor de systemen om verpakkingen van vloeibare GBM te ledigen en te spoelen bij het vullen van het spuittoestel.

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.8.1 – In overleg met de professionele gebruikers uit de sector, zal men in het kader van het project zich inspannen om de informatie voor geharmoniseerde systemen beschikbaar te maken en om, indien nodig, de ontwikkeling van de technologie door middel van alle mogelijke normatieve, administratieve en zelfs reglementaire maatregelen te begeleiden.

Een aantal spoel- en leegloopsystemen bij het overgieten van de GBM naar de spuittank die werden ontwikkeld door de industrie van GBM vormen een belangrijke vooruitgang wat betreft de reductie van milieu- en humane gezondheidsrisico's door puntbronvervuiling. De harmonisering van de systemen om ze compatibel te maken, werd geïdentificeerd als een grote uitdaging tijdens het vorige NAPAN-programma. De actie streeft ernaar de standaardisering te ondersteunen van de spoel- en leegloopsystemen die werden ontwikkeld door de industrie van GBM door de beschikbare informatie toegankelijk te maken en de noodzakelijke normatieve, reglementaire of administratieve omkadering te implementeren. Deze maatregel zal in overleg met de betrokken beroepssectoren worden georganiseerd.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	Producenten
Termijnen	2018-2022
KSF	Beschikbaarheid van de informatie Implementatie van de noodzakelijke normatieve, reglementaire of administratieve omkadering.
Continuïteit	NEW

❖ Bijkomende maatregelen voor amateurgebruikers

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal in dit verband geen specifieke actie voorstellen (in de zin van artikel 13, lid 2 van richtlijnen 2009/128/CE). Het punt 'hantering, opslag en beheer van afval' zal echter worden behandeld in de strategie en het communicatieplan dat door dit programma wordt vooropgesteld (zie BHG 2.3.1), in samenhang met het geheel van de maatregelen die niet-professionele gebruikers betreffen (zie BHG 2.7.4 en 2.7.5).

❖ Maatregelen voor het verkleinen van de risico's in de lokalen voor professionele opslag

Doelstelling: Verminderen van de risico's die verband houden met de opslag van pesticiden voor professioneel gebruik

Actie BHG 2.8.1 – Controleren van de conformiteit van de opslagruimten

Er zullen regelmatige controles worden georganiseerd om na te gaan of de gewestelijke bepalingen over de opslag van gewasbeschermingsmiddelen die worden opgelegd door het besluit van 16 juli 2015 worden nageleefd, alsook desgevallend de algemene exploitatievoorwaarden die door de milieuvergunning worden vastgesteld.

Er zal bijzondere aandacht uitgaan naar de gevoelige gebieden met verhoogd risico, in het bijzonder in het beschermingsgebied voor waterwinning van type III en in de instellingen voor opvang van kwetsbare groepen.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van opslagruimten van GBM voor professioneel gebruik
Termijnen	Recurrent
KSF	Voldoende informeren van professionele gebruikers Organisatie van regelmatige controles
Continuïteit	GPFR 13-17 BEL. 8.1, BHG 13.1

Actie BHG 2.8.2 – Adequaats communiceren over het beheer van opslagruimten

Er zal op passende wijze worden gecommuniceerd om professionals te sensibiliseren over het goede beheer van een opslagruimte voor gewasbeschermingsmiddelen (conformiteit van de ruimte, opslag van de producten, beheer van de beschermingsmiddelen, beheer van accidentele lozingen enz.) en, desgevallend voor biociden voor professioneel gebruik (gesloten circuits). Er zullen hen documenten in de vorm van checklists worden ter beschikking gesteld. Ze zullen compatibel zijn met de reglementering over de opslag van ontvlambare producten.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van opslagruimten van pesticiden voor professioneel gebruik
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
Continuïteit	GPFR 13-7 BHG 5.5

2.9. Geïntegreerde gewasbescherming - Integrated Pest Management (IPM)

❖ Bevorderen van lage inputsystemen zoals IPM en biologische landbouw

Doelstelling: Aanmoedigen van het duurzame voedselproductiesystemen

Actie BHG 2.9.1 – Bevorderen van de biologische landbouw en van de agro-ecologische benadering

Het bevorderen en ontwikkelen van een duurzame landbouwproductie vormen Pijler 1 van de Good Food-strategie. Dit gaat zowel over de professionele productie (actie 1) als over de eigen productie (actie 2).

Om te voldoen aan de vereisten van de richtlijn 2009/128/EG om bestrijding met lage pesticideninzet te bevorderen zal de biologische landbouw worden gepromoot bij de professionele gebruikers en zal de omschakeling worden bevorderd (Good Food, voorschrift 13). Ook zal aan de professionals worden gecommuniceerd over de permaculturele en agro-ecologische benadering zoals die wordt toegepast op stedelijke landbouwsystemen (met name in het kader van de opleidingen voor de fytolicensie), zodat het herstel van de agro-ecosystemische evenwichten bevorderd wordt.

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw (Leefmilieu Brussel)
Doelgroep(en)	Landbouwproducenten
Termijnen	Recurrent
KSF	Coördinatie met de Good Food-strategie Werking Boeren Brussel Paysan
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.2 – Promoten van het “handvest ecologisch tuinieren” voor de eigen productie

In de activiteiten rond eigen productie, zowel in individuele als in collectieve moestuinen (gedeelde of individuele percelen), zal, als aanvulling op de algemene maatregelen tot bevordering van duurzame productiesystemen (Good Food, Actie 2 – *Promotie van duurzame eigen productie*), het 'handvest ecologisch tuinieren' worden voorgesteld dat werd ontwikkeld in het GPPR 2013-2017. Deze actie wordt ook ingepast in het toepassingsgebied van actie BHG 2.3.8 met betrekking tot het tonen van voorbeeldruimten en -praktijken. Het Gewest zal bijzondere aandacht hebben voor de inachtneming van het charter door alle, oude en nieuwe, moestuiniers en zal erop toezien dat hen aangepaste technische fiches ter beschikking worden gesteld om hen in staat te stellen de goede praktijken toe te passen.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel Moestuinmeesters, Compostmeesters, Tuiniermeesters Gemeenten, OCMW's Verenigingen
Doelgroep(en)	Collectieve moestuinen, amateurtuiniers
Termijnen	Recurrent
KSF	Beschikbaarheid en zichtbaarheid van het handvest ecologisch tuinieren Beschikbaarheid van aangepaste technische fiches Coördinatie met de Good Food-strategie
Continuïteit	GPPR 13-17 BHG 4.12

Doelstelling: Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten, openbare ruimten, parken en tuinen

Actie BHG 2.9.3 - Verspreiden van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten

Het promoten van het ecologisch beheer bij de professionele beheerders van openbare ruimten en groene ruimten is ook één van de prioriteiten van het GNP. Dat plan stelt de verspreiding voorop van een gids met goede praktijken (Maatregel 2 - *De aanwezigheid van natuur versterken ter hoogte van de publieke ruimten*) en van een referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten (maatregel 10). Dat referentiesysteem zou op termijn moeten uitmonden in de invoering van een label 'ecologische groene ruimte' dat zou bijdragen tot het in de kijker zetten van de voorbeeldpraktijken (zie in dat verband de actie BHG 2.3.8).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Beheerders van groene ruimten en openbare ruimten
Termijnen	Recurrent, zodra het referentiesysteem en de gids ter beschikking zijn
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 10 van het GNP
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.4 – Label toekennen aan de park- en tuinondernemingen die zich verbinden tot pesticidenreductie

Het Gewest zal een labelingsysteem voorstellen voor park- en tuinbedrijven die werkzaam zijn op het Brussels grondgebied. De sector zal daartoe worden geraadpleegd.

Deze labeling zal meer bepaald betrekking hebben op het achterwege laten van pesticiden (GBM en biociden voor gebruik buitenshuis) of het beperkt inzetten van producten met een lage milieu-impact, het bezitten van de gepaste fytollicenties en het volgen van aanvullende opleidingsactiviteiten voor de fytollicentie, de kennis van de gewestelijke wetgeving, enz. Een voorwaarde voor het toekennen van het label zou zijn dat het referentiesysteem voor het ecologisch en landschappelijk beheer en de gids voor goede praktijken die eraan zal worden gekoppeld worden gevolgd (maatregel 10 van het GNP).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Groene sectoren, park- en tuinbedrijven, boomverzorgers
Termijnen	Uiterlijk vanaf 2021
KSF	Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten Beschikbaarheid van de gids voor goede praktijken
Continuïteit	NEW

❖ *Scheppen van de nodige voorwaarden om de implementatie van IPM te bevorderen*

Doelstelling: Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw

Actie BHG 2.9.5 – Opzetten van een dienst voor begeleiding en deskundigheid in duurzame stedelijke landbouw

De dienst voor begeleiding en deskundigheid inzake stedelijke landbouw die wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 4) zal ook advies en deskundigheid aanbieden over de toepassing van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming of van de biologische landbouw, alsook een specifieke begeleiding, gericht op de landbouwers van het gewest (alle productietypes).

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw (Leefmilieu Brussel)
Doelgroep(en)	Landbouwproducenten
Termijnen	Recurrent
KSF	Werkings van de begeleidingsdienst Coördinatie met de Good Food-strategie
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.6 – Bevorderen van actieonderzoeksactiviteiten op het gebied van stedelijke landbouw

Om de begeleidingsdienst van gegevens te voorzien, zal het actieonderzoek inzake innoverende praktijken in de stadslandbouw worden bevorderd en zullen de resultaten worden toegankelijk gemaakt en verspreid, meer bepaald via de bestaande structuren. Deze actie wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 10 – *Bevorderen van actieonderzoeksactiviteiten*). Ze zal bovendien bijdragen tot de actualisering van het materiaal van de basisopleiding in het kader van de fytollicentie (zie 2.1.4). Publieke financiering waarin in dit kader wordt voorzien zal enkel worden besteed aan projecten die de ontwikkeling van een landbouw beogen die compatibel is met de bescherming van het leefmilieu.

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Universiteiten, hogescholen
Termijnen	Recurrent
KSF	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld Coördinatie met de Good Food-strategie
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.3

Actie BHG 2.9.7 – Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem

Bij de monitoring van de schadelijke organismen (toestand van de populaties, weersomstandigheden die gunstig zijn voor het opduiken ervan, enz.) zal een proefproject van een gewestelijk waarschuwingssysteem worden opgezet om de producenten te waarschuwen zodat ze in een vroeg stadium gepast kunnen reageren. Partnerschappen met de bestaande waarschuwingssystemen zullen worden bestudeerd.

Er zal worden gepland om regelmatig 'plantengezondheidsrapporten' te publiceren, die worden samengesteld op basis van gerichte observaties en die tot doel hebben een trend aan te geven van de gezondheidssituatie in het Gewest, naar het model van de documenten die worden opgesteld door de (Franse) Fédérations Régionales de Défense contre les Organismes Nuisibles (FREDON).

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Landbouwproducenten
Termijnen	Vanaf 2020
KSF	Coördinatie met de Good Food-strategie
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.8 – Uitvoerig beschrijven van de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming in startersgidsen voor professionele voedingsmiddelenproducenten

De algemene principes van geïntegreerde (biologische) gewasbescherming worden bovendien in herinnering gebracht en uitvoerig beschreven in de startersgidsen voor de toekomstige landbouwprofessionals, zoals die worden vooropgesteld door de Good Food-strategie (voorschrift 5 – *Ontwikkelen en verspreiden van een startersgids voor professionele producties*).

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	(Toekomstige) Landbouwproducenten
Termijnen	Uiterlijk 2019
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de voorschrift 5 van de Good Food-strategie
Continuïteit	NEW

Action BHG 2.9.9 – Het naleven van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming als voorwaarde stellen voor het toekennen van gewestelijke steun aan de voedselproductie

De gewestelijke financiële steun voor specifieke voedselproductieprojecten, met name in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 6 – *Financiële steun bieden aan de lancering van productieprojecten, met inbegrip van gemengde projecten*) zal afhankelijk worden gemaakt van de naleving van de principes van geïntegreerde gewasbescherming.

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw (Leefmilieu Brussel)
Doelgroep(en)	Landbouwproducenten
Termijnen	Récurrent
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de voorschrift 6 van de Good Food-strategie
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud

Actie BHG 2.9.10 – Waarborgen van de werking van de Natuurfacilitator binnen Leefmilieu Brussel

De Natuurfacilitator die binnen Leefmilieu Brussel werd opgericht zal de professionals die openbare en groene ruimten aanleggen en beheren begeleiden, zowel wat de vermindering van pesticiden betreft, als voor de keuze van de minst problematische producten of het gebruik van de meest efficiënte alternatieve technieken.

Deze Natuurfacilitator integreert de Pool voor gedifferentieerd beheer, zoals omschreven door het GPPR 2013-2017 (BHG 4.1 en 5.1), zoals wordt vooropgesteld in het Gewestelijk Natuurplan (Maatregel 8 – *Invoeren van de functie 'Natuurfacilitator'*). De facilitator zal bijdragen tot de goede uitvoering van de volgende opdrachten ten voordele van de overheid en van de professionals:

- technische ondersteuning aan de stedelijke ontwikkelingsactoren om de natuuroitdagingen op te nemen in de natuurplannen en -ontwerpen, met name met het oog op de uitvoering van het operationeel plan voor het BEN; de Natuurfacilitator zal erop toezien dat rekening wordt gehouden met de doelstellingen van pesticidenreductie en met de verenigbaarheid ervan met de aspecten 'biodiversiteit' en 'water';
- animatie en technische ondersteuning van het platform Bomen, Natuur en Landschap (en de substructuur ervan die is gewijd aan de fytosanitaire problematiek, die wordt voorgesteld in de actie BHG 2.9.12 van dit programma);
- advies over aanleg en beheer van directe omgevingen van gebouwen die gunstig zijn voor het onthaal van wilde fauna en duurzame voedselproductie (zie ook de acties BHG 2.3.3, 2.3.4, 2.3.6 en 2.9.2);
- opname van de principes van geïntegreerde gewasbescherming en pesticidenreductie bij het afwerken en verspreiding van de referentietools voor de versterking van het groene netwerk, zoals:
 - o technische bedingen en modelvoorschriften voor opname in de bestekken, met name met betrekking tot inrichtingen die de behoeften aan beheer en aan inzet van pesticiden verminderen, of bedingen in verband met alternatieve technieken (zie BHG 2.9.15);

- o de gids voor goede praktijken en het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten (zie BHG 2.9.3);
- o het 'Handvest van de Boom in de stad' (zie maatregel 2, voorschrift 1 van het GNP);
- o het handvest 'natuur toegelaten' voor overheidsgebouwen (zie maatregel 3, voorschrift 3 van het GNP);
- organisatie van opleidingen inzake ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten, seminars en andere evenementen voor beheerders van groene ruimten, die verenigbaar zijn met de erkenningscriteria voor de aanvullende opleidingsactiviteiten in het kader van de fytolicensie (zie acties BHG 2.1.7);
- de aandacht vestigen op voorbeeldprojecten en -praktijken van Brusselse actoren op het gebied van de versterking van het groene netwerk en van ecologisch beheer, met inbegrip van de alternatieve technieken voor pesticiden (zie acties BHG 2.3.8 en 2.3.9).

Aan de opdrachten van de Natuurfacilitator, zoals beschreven door het GNP, worden dus de opdrachten toegevoegd die verband houden met dit programma, en die ook betrekking kunnen hebben op niet-professionele doelgroepen, meer bepaald de coördinatie van alle acties rond communicatie, bewustmaking, begeleiding en opzetten van een verenigingsnetwerk.

Er zal ook worden gezorgd voor coördinatie met de andere facilitatoren die werkzaam zijn of gepland zijn binnen de administratie (bodem, water, duurzame gebouwen, duurzame stad, landbouw, enz.) - zie in dat verband ook punt IV.1.3.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel : Natuurfacilitator
Doelgroep(en)	Iedereen
Termijnen	Recurrent
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 8 van het GNP Coördinatie met de andere facilitatoren binnen de administratie
Continuïteit	GPFR BHG 4.1, 5.1, 5.7

Actie BHG 2.9.11 – Ontwikkelen en bijhouden van de wetenschappelijke en technische kennis die nodig is voor de productie van opleidings- sensibiliserings-, informatie- en begeleidingsmateriaal

De Natuurfacilitator zal ervoor zorgen dat de kennis die nodig is voor zijn werking wordt ontwikkeld en bijgewerkt, in het bijzonder op het gebied van technieken als alternatief voor pesticiden, ecologisch beheer van de groene en openbare ruimten of ontwerp en aanleg van die ruimten. Actieonderzoeksactiviteiten zullen worden aangemoedigd, meer bepaald in de universitaire en niet-universitaire hogescholen.

De actie houdt rechtstreeks verband met de kennis van het gedrag en de houdingen van de verschillende doelgroepen (actie BHG 2.3.2) en moet bijdragen tot de actualisering van het opleidingsmateriaal voor de fytolicensie (actie BHG 2.1.4).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Onderzoekscentra Universiteiten, hogescholen
Termijnen	Recurrent
KSF	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 4.3

Actie BHG 2.9.12 – Opzetten van den uitwisselingsplatform tussen verantwoordelijken voor fytosanitaire bestrijding in overheidsdiensten

Er zal een uitwisselingsplatform worden opgezet om de overdracht van informatie en de uitwisseling van goede praktijken te bevorderen tussen de verantwoordelijken voor fytosanitaire bestrijding binnen de overheidsdiensten (in het bijzonder de houders van P2-fytolicensies en /of de coördinatoren van de plannen voor het gebruik van pesticiden in openbare ruimten).

Via dit fytoplatform kunnen beheerders van openbare ruimten worden gewaarschuwd over de aanwezigheid van schadelijke organismen, wederzijdse hulp bieden voor diagnoses en strategieën opstellen voor geïntegreerde gewasbescherming die relevant zijn op de schaal van het Gewest. Dit platform moet er bovendien toe bijdragen om doeltreffend en gecoördineerd (preventief of curatief) bepaalde soorten te bestrijden die aanspraak kunnen maken op een afwijking van de ordonnantie van 20 juni 2013, ongeacht of het om schadelijke organismen of invasieve soorten gaat. Het platform kan zich buigen over welbepaalde thema's, zoals de toepassing van geïntegreerde gewasbescherming in serres die produceren voor de beblooming, het beheer van sportvelden, enz.

Het platform zal een subwerkgroep vormen van het platform Bomen, Natuur en Landschap dat wordt vooropgesteld door het GNP (maatregel 2, voorschrift 1) en worden aangestuurd door de Natuurfacilitator. De

thema's met een ruimere focus zullen rechtstreeks worden aangekaart op het niveau van het platform Bomen, Natuur en Landschap (bijvoorbeeld 'beperken van de verspreiding van invasieve soorten langs de vervoersinfrastructuur' aangezien dit thema veel verdergaat dan het louter gebruik van pesticiden).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel (Brusselse Vereniging voor Plantsoenbeheerders)
Doelgroep(en)	Beheerders van de openbare ruimten
Termijnen	Recurrent
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 2 van het GNP Organisatie van ten minste twee vergaderingen per jaar
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 5.6

Actie BHG 2.9.13 – Opzetten van een netwerk en stimuleren van uitwisselingen tussen professionals die buitenruimten ontwerpen, aanleggen en onderhouden

De actie van het opzetten van een netwerk, die wordt gecoördineerd door de Natuurfacilitator, zal niet beperkt blijven tot de overheidsdiensten en ook meer algemeen gericht zijn op de groene sectoren (landschapsarchitecten, park- en tuinbedrijven, boomkwekerijen, enz.) en de inrichtingsprofessionals (stedenbouwkundigen, architecten, enz.).

Er zullen thematische fora worden aangeboden aan de verschillende subgroepen, in partnerschap met de relevante tussenpersonen (verenigingen, beroepsfederaties, enz.); ze kunnen eventueel aanspraak maken op een erkenning als aanvullende opleidingsactiviteit in het kader van de fyto-licentie. Het Gewest zal er, in de mate van het mogelijke, ook op toezien zich op de toekomstige professionals toe te spitsen.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Professionals, alle relevante sectoren
Termijnen	Recurrent
KSF	Organisatie van ten minste een rondetafelconferentie per jaar
Continuïteit	GPFR 13-17 BHG 5.6

Actie BHG 2.9.14 – Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem (buiten landbouwgebied)

Bij de monitoring van de schadelijke organismen (toestand van de populaties, weersomstandigheden die gunstig zijn voor het opduiken ervan, enz.) zal een proefproject van een gewestelijk waarschuwingssysteem worden opgezet om beheerders van openbare ruimten en de park- en tuinbedrijven te waarschuwen zodat ze in een vroeg stadium gepast kunnen reageren (of preventief kunnen reageren). Partnerschappen met de bestaande waarschuwingssystemen zullen worden bestudeerd.

Er zal worden gepland om regelmatig 'plantengezondheidsrapporten' te publiceren, die worden samengesteld op basis van gerichte observaties - met name via het 'Fytoplatform' van de overheidsdiensten - en die tot doel hebben een trend aan te geven van de gezondheidssituatie in het Gewest, naar het model van de documenten die worden opgesteld door de (Franse) Fédérations Régionales de Défense contre les Organismes Nuisibles (FREDON).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers
Termijnen	Vanaf 2020
KSF	Uitvoering van de acties BHG 2.9.12 en 2.9.13
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.15 – Voorstellen van modelvoorschriften voor het opstellen van bestekken

Het Gewest zal modelvoorschriften voorstellen om op te nemen in de bestekken, en die bijvoorbeeld opnemen in het typebestek voor werken op de openbare weg (TB). Die voorschriften kunnen met name betrekking hebben op het ontwerpen van buitenruimten zodat de behoeften aan beheer verminderen, op bedingen met betrekking tot alternatieve (specificaties voor de aankoop van mechanisch of thermisch onkruidbestrijdingsmateriaal) technieken enz.

Deze bedingen zullen zodanig worden opgesteld dat ze goed te verenigen zijn met de diverse doelstellingen die verband houden met de ontwikkeling en de instandhouding van de biodiversiteit, de waterinsijpeling, de strijd tegen de klimaatverandering, enz. en zullen worden opgenomen in maatregel 12, voorschrift 2 van het GNP (Plannen ontwikkelen en uitvoeren voor de inrichting en het ecologisch beheer van de ruimten die verbonden zijn aan de vervoersinfrastructuur).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Opstellers van bestekken, beheerders van overheidsopdrachten
Termijnen	Recurrent
KSF	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 12, voorschrift 2 van het GNP Inpassing van de typevoorschriften in de TB
Continuïteit	NEW

Doelstelling: Bevorderen van de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming

Actie BHG 2.9.16 – Begeleiden van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013

Artikel 9 van de ordonnantie van 20 juni 2013, dat de voorwaarden en modaliteiten van de afwijkingen vaststelt, specificeert geen bijzondere procedure voor de aanvraag, verwerking en toekenning van de afwijkingen op de verbodsbepalingen die worden opgelegd door de artikelen 6 tot 8 (met uitzondering van de afwijkingen in de natuur- en bosreservaten en in de Natura 2000-gebieden, die verwijzen naar de procedure van de ordonnantie Natuurbehoud).

Ook de selectiecriteria van de producten zijn weinig uitgewerkt: enkel 'giftige' en 'corrosieve' producten of producten met een pictogram SGH05, 06 of 08 zijn verboden, zonder specifieke notie van milieu-impact (symbool N of pictogram SGH09).

Het Gewest zal dus de modaliteiten bestuderen van een afwijkingsprocedure om het gebruik van de gewasbeschermingsmiddelen zo goed mogelijk te begeleiden en toe te zien op de naleving van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming, die samenhangt met de andere afwijkingsregelingen die van kracht zijn (met name in het kader van de ordonnantie Natuurbehoud).

Het principe van de algemene afwijkingen zou kunnen worden verbeterd om de toekenningsvoorwaarden aan te passen aan de realiteit op het terrein, voor het beheer van de ruimten die onderhevig zijn aan beperkingen (spoorwegen, sportvelden, enz.) waarvoor er nog geen doeltreffende alternatieven bestaan (zie in dat verband de gezamenlijke acties Bel. 2.7.1 en 2), of op het vlak van de bruikbare technieken (om voorrang te geven aan gerichte technieken, zoals injectie, en de blootstelling van niet-beoogde soorten te beperken).

De principes van gebruik *in laatste instantie* en van gebruik omwille van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, het natuurbehoud of de bescherming van het plantaardige erfgoed zullen niet op de helling worden gezet en de procedure zou er precies op toezien dat deze voorwaarden worden nageleefd (verantwoording van het criterium 'in laatste instantie', informatie over de toegepaste alternatieve technieken) en dat deze doelstellingen kunnen worden nagestreefd.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Aanvragers van afwijkingen
Termijnen	Uiterlijk 2019
KSF	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013 Compatibiliteit met de ordonnantie van 1 maart 2012
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.17 – Als eerste keuze de voorkeur geven aan het gebruik van biopesticiden en/of producten met een laag risico wanneer een afwijking mogelijk is

Wanneer de inzet van gewasbeschermingsmiddelen in laatste instantie noodzakelijk blijkt te zijn, zal het Gewest als eerste keuze voorrang geven aan het gebruik van biopesticiden en van producten die gebruikt worden in de biologische landbouw, of eventueel aan producten met een laag risico²³. De toegestane afwijkingen zouden dus ook de stoffen of producten moeten vermelden die gebruikt mogen worden.

Aangezien de huidige wetgeving geen onderscheid maakt tussen 'traditionele' producten en producten die zijn toegestaan in de biologische landbouw, geldt dezelfde verbodsregeling voor al die producten, met name in de collectieve moestuinen die ter beschikking worden gesteld door een overheid. Het Gewest zal de mogelijkheid bestuderen om het regelgevend kader te versoepelen zodat de producten die het minst zorgwekkend zijn voor de gezondheid van de gebruikers en voor het leefmilieu gebruikt kunnen worden.

A contrario, zouden voor de stoffen en producten die gevaarlijk (of verdacht) zijn voor de gezondheid van mens en/of voor het leefmilieu regelgevende maatregelen kunnen worden uitgewerkt voor het gehele grondgebied.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Houders van afwijkingen
Termijnen	Uiterlijk 2019
KSF	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013
Continuïteit	NEW

²³ Ingevolge de analyse van de definitie die op Europees niveau zal worden gedaan en de al dan niet grote permissiviteit.

Doelstelling: Waarborgen van de naleving van de algemene principes van IPM

Actie BHG 2.9.18 – Controleren van de naleving van de wettelijke bepalingen over geïntegreerde gewasbescherming

Overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013 zal een regelmatige controle worden georganiseerd van de getroffen maatregelen om te garanderen dat de principes van geïntegreerde gewasbescherming worden nageleefd.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers
Termijnen	Recurrent
KSF	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013 Organisatie van regelmatige controles
Continuïteit	GPFR 13-17 BEL 8.1

Doelstelling: Verduidelijken van de begrippen ecologisch beheer en biologische bestrijding

Actie BHG 2.9.19 – Waarborgen van de samenhang van de voorschriften op het gebied van het gebruik van pesticiden, instandhouding van de natuur en bestrijding van invasieve soorten, ten opzichte van de doelstellingen van ecologisch beheer en biologische bestrijding

Het 'ecologisch' beheer van de groene ruimten of de agro-ecologie steunt op strategieën en methodes die impliceren dat verschillende wetgevingen moeten worden nageleefd. We halen bijvoorbeeld de begrippen biologische bestrijding of biocontrole aan, die mogelijke onverenigbaarheden tussen de pesticiden-ordonnantie en de ordonnantie natuurbehoud aan het licht brengen, in het bijzonder als het gaat over het binnenbrengen van niet-inheemse diersoorten in de natuur (zoals geleedpotige predatoren of fytofagen).

Om een doeltreffende en samenhangende communicatie te waarborgen, in het bijzonder bij de promotie van de geïntegreerde (biologische) gewasbescherming en met het oog op het opstellen van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten of bij de promotie van de biologische landbouw, zal het Gewest ervoor zorgen dat die verschillende concepten, hun onderlinge samenhang en de samenhang ervan ten opzichte van de gewestelijke regelgevingen wordt verduidelijkt. De relevante sectoren zullen worden geraadpleegd over de technische aspecten van de definities om er de toepasbaarheid van te waarborgen.

Deze denkoefening zal worden uitgevoerd voordat de toekomstige wetgevingen worden opgesteld, om er de relevantie van te waarborgen en te zorgen voor de homogeniteit van de aangehaalde begrippen.

Deze actie moet worden opgevat als aanvulling op de dialoog die met de andere gewesten wordt gevoerd (zie actie Bel. 2.7.3).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	/
Termijnen	Uiterlijk 2020
KSF	Technische en juridische definitie van de concepten
Continuïteit	NEW

❖ Aanmoedigen van de implementatie van IPM in sectorspecifieke richtsnoeren

Doelstelling: Aan de professionals richtsnoeren over geïntegreerde gewasbescherming ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de betrokken teelten of sectoren

Actie BHG 2.9.20 – Voorstellen van specifieke richtsnoeren voor de relevante teelten

Het Gewest zal als aanvulling op de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen, en hierbij rekening houden met de bijzonderheden van de landbouw- of tuinbouwpraktijk in een stedelijke omgeving.

De promotie ervan zal worden verzorgd via de andere ontwikkelde tools, met name via de begeleidingsdienst inzake stedelijke landbouw (BHG 2.9.5) of de monitoring- en waarschuwingsdienst (BHG 2.9.7).

Actor(en)	Brussel Economie en Werkgelegenheid - Cel Landbouw (Leefmilieu Brussel)
Doelgroep(en)	Landbouwproducenten
Termijnen	Recurrent
KSF	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013
Continuïteit	NEW

Actie BHG 2.9.21 – Voorstellen van richtsnoeren op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming toegepast op verschillende elementen van het stedelijk landschap

Het Gewest zal als aanvulling op de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen. Die richtsnoeren kunnen betrekking hebben op het bomenbeheer in een stedelijke omgeving (gekoppeld aan het 'Handvest van de boom in de stad' dat wordt vooropgesteld door maatregel 2, voorschrift 1 van het GNP), het beheer van de sierplanten die bij de bebloeming worden gebruikt (actie 2.3.7), de productie van sierplanten (in het bijzonder de toepassing van het geïntegreerd beheer in gemeentelijke of gewestelijke serres), enz.

De promotie ervan zal worden verzorgd via de andere tools die worden ontwikkeld door de Natuurfacilitator (BHG 2.9.10), met name via het 'Fytoplatform' van de beheerders van openbare ruimten en de uitwisselingsfora tussen beheerders (BHG 2.9.12) en ontwerpers van groene en stedelijke ruimten (BHG 2.9.13).

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Professionele gebruikers (geen landbouwers)
Termijnen	Recurrent
KSF	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013 Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 2, voorschrift 1 van het GNP
Continuïteit	NEW

2.10. Indicatoren

Doelstelling: Beschikken over een set indicatoren die het mogelijk maken om de voornaamste parameters te visualiseren die een invloed hebben op de risico's betreffende het gebruik van GBM.

Gemeenschappelijke actie Bel 2.10.1 – Bijdrage aan het NAPAN Dash board voor GBM door de indicatoren ter beschikking te stellen die geselecteerd worden door de NTF.

Om de risico's van GBM te kunnen beheren, worden de indicatoren van het dashboard die ontwikkeld werden tijdens het vorige NAPAN-programma regelmatig geüpdatet. Deze indicatoren illustreren op een eenvoudige manier de voornaamste parameters die een invloed hebben op de risico's betreffende het gebruik van GBM. Daartoe behoren de identificatie van gebruikstrends van bepaalde werkzame stoffen (b.v. stoffen die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid), of praktijken die extra aandacht verdienen en goede praktijken die als voorbeeld kunnen worden gesteld zoals vermeld in richtlijn 2009/128.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	
Termijnen	2018-2022
KSF	Jaarlijkse update van het Dash Board van het NAPAN
Continuïteit	

Doelstelling: Ontwikkeling van Europese indicatoren

Gemeenschappelijke actie Bel 2.10.2 – Follow-up van de selectieprocedure van Europese indicatoren

De Europese initiatieven betreffende geharmoniseerde indicatoren zoals voorzien in artikel 11 van richtlijn 2009/128 moeten actief opgevolgd worden door de Belgische vertegenwoordigers met het oog op de optimalisering van het NAPAN Dash Board dat werd ontwikkeld door maatregel Bel. 2.10.1.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	/
Termijnen	2018-2022
KSF	Actieve deelname aan Europese initiatieven.
Continuïteit	NEW

BHG 2.10.1 – Doelstelling: Verstrekken van gegevens over het pesticidengebruik

Actie BHG 2.10.1 – Opzetten van een gewestelijk 'pesticidenobservatorium'

Op basis van verschillende informatiebronnen moeten de gegevens over het gebruik en de vermindering van het gebruik van pesticiden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verzameld kunnen worden, zodat men zich rekenschap kan geven van de doeltreffendheid van het programma en de weerslag van de wetgevingen die op het grondgebied van het Gewest werden aangenomen (doeltreffendheid, kosten, enz.). Indien nodig zal het Gewest zijn regelgevingen in functie daarvan kunnen aanpassen om er de relevantie van te waarborgen.

Het observatorium, dat wordt aangestuurd door de Natuurfacilitator (BHG 2.9.10), zal de gegevens verzamelen die met name afkomstig zijn van de plannen voor het gebruik van pesticiden van de beheerders van openbare ruimten (zie ook BHG 2.7.6), de toegekende afwijkingen (BHG 2.7.7 en 2.7.9), de begeleiding van de beheerders van plaatsen voor opvang van kwetsbare groepen (BHG 2.7.2), de controles van de opslagplaatsen (BHG 2.8.1), de programma's voor toezicht op de waterkwaliteit (BHG 2.6.3), de peilingen en monitorings bij de verschillende doelgroepen (BHG 2.3.2) en alle andere relevante gegevens – onder meer door de gegevensuitwisseling met de andere relevante instanties en actoren te bevorderen –, zodat een stand van zaken van de toestand in het Gewest kan worden voorgesteld.

Het Observatorium zal ook bijkomende studies kunnen voorstellen om de beschikbare informatie over de kwaliteit van het leefmilieu en andere relevante aspecten van het thema aan te vullen.

Het Gewest zal ook de reglementaire pistes bestuderen om het verzamelen van relevante gegevens te systematiseren, met name in het domein van de verkoops- en gebruiksregisters zoals bedoeld in artikel 67 van de Verordening (EG) nr. 1107/2009.

De opgestelde syntheses zullen als input worden gebruikt voor de Verslagen over de toestand van het leefmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest alsook voor het scorebord (Dash board) van het NAPAN, dat in maatregel Bel. 2.10.1. wordt besproken. Het Gewestelijk Pesticidenobservatorium zal jaarlijks, uiterlijk op 31 maart van elk jaar, een beknopte stand van zaken publiceren over het vorderen van de uitvoering van het Programma tijdens het afgelopen jaar.

Actor(en)	Leefmilieu Brussel
Doelgroep(en)	Iedereen
Termijnen	Recurrent
KSF	Werking van de Natuurfacilitator Publicatie op de website van Leefmilieu Brussel van een jaarlijkse stand van zaken (eerste publicatie: uiterlijk maart 2019) Bijdrage aan de Verslag van de Staat van het Leefmilieu
Continuïteit	NEW

2.11. Risicobeperkende maatregelen

Doelstelling: Evaluatie van de relevantie en de haalbaarheid van de risicobeperkende maatregelen toe te passen door de gebruikers van GBM

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.11.1.

a – Overzicht van risicobeperkende maatregelen. De belangrijkste risicobeperkende maatregelen worden bekeken en beoordeeld op basis van hun haalbaarheidsniveau. Er wordt overleg georganiseerd met belanghebbenden.

Actor(en)	NTF, Erkeningscomité
Doelgroep(en)	Producenten
Termijnen	2020
KSF	Stand van zaken van de belangrijkste risicobeperkende maatregelen
Continuïteit	

b – Het beleid herbekijken. Waar nodig worden toelatingen voor GBM of risicobeperkende maatregelen herbekeken. Er wordt overleg georganiseerd met de belanghebbenden. De respectieve verantwoordelijkheden van de overheden worden vastgesteld inzake de controle van de implementatie van deze maatregelen.

Actor(en)	NTF, Erkeningscomité
Doelgroep(en)	Producenten
Termijnen	2022
KSF	Overeenkomst voor het herbekijken van risicobeperkende maatregelen en/of toelatingsbeleid voor GBM
Continuïteit	

Het aanleggen van bufferzones voor waterbescherming of het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen zijn voorbeelden van risicobeperkende maatregelen die ten grondslag liggen aan de toelatingsprocedure. Deze maatregelen zijn basisvoorwaarden om een toelating te kunnen krijgen.

- a) *De belangrijkste risicobeperkende maatregelen (bufferzones, persoonlijke beschermingsmiddelen, enz.) worden overlopen en geëvalueerd op basis van hun relevantie en haalbaarheid.*
- b) *De ingezamelde informatie dient als basis voor het heroverwegen van een aantal risicobeperkende maatregelen. Daarnaast wordt deze informatie ook aangewend voor het heroverwegen van de toelating van verschillende producten en om, indien nodig, een gedragswijziging bij professionele gebruikers in dit verband aan te moedigen. Op basis van deze resultaten worden risicobeperkende maatregelen en/of toelatingen heroverwogen en besproken met de stakeholders. De respectieve verantwoordelijkheden van de overheden worden vastgesteld inzake de controle van de implementatie van deze maatregelen worden vastgesteld en, desgevallend, verduidelijkt aan wie het vraagt.*

2.12. Beheer en opvolging van het plan

Doelstelling: Gecoördineerd nationaal rapport

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.12.1 – Coördinatie van het rapport binnen de NTF

Na afloop van het programma, in 2022, zal een nationaal rapport worden voorbereid en gepubliceerd om de rapporten van de verschillende leden van de NTF te coördineren.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	
Termijnen	2022
KSF	Publicatie van een nationaal rapport in 2022
Continuïteit	GPFR 13-17 BEL 11.1

Doelstelling: Coördinatie van het NAPAN

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.12.2 – De werking van de NTF definiëren en verzekeren

Elke lid die bevoegd is voor het NAPAN is betrokken bij de samenwerking en de coördinatie binnen de NTF. Belanghebbenden zijn betrokken bij het NAPAN via de NAPAN Adviesraad.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	Leden van de NTF en de NAPAN Adviesraad
Termijnen	Recurrent
KSF	Werkings van de NTF en van de NAPAN Adviesraad
Continuïteit	GPFR 13-17 BEL 11.2

Doelstelling: Het publiek actief betrekken in de hele besluitvorming aangaande het NAPAN

Gemeenschappelijke actie Bel. 2.12.3 – Raadpleging van het publiek aangaande NAPAN 2023-2027

In 2022 zal het publiek geraadpleegd worden om het programma te bepalen voor het NAPAN in de periode 2023-2027.

Actor(en)	NTF
Doelgroep(en)	Iedereen
Termijnen	2022
KSF	Rapport aangaande de raadpleging van het publiek in 2022
Continuïteit	GPFR 13-17 BEL 11.3

AFKORTINGEN EN LETTERWOORDEN

Bel.	Belgisch (in het geval van de gecoördineerde acties)
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
FOD	Federale Overheidsdienst
FRPP	Federaal Reductieprogramma voor Pesticiden
GBP	Gewestelijk bestemmingsplan
GBM	Gewasbeschermingsmiddel(en)
GNP	Gewestelijk Natuurplan
GPPR	Gewestelijk Programma voor Pesticidenreductie
IPM	<i>Integrated Pest Management</i> , Geïntegreerde gewasbescherming
KSF	<i>Key Success Factor</i>
MER	Milieueffectenrapport
NAPAN	Nationaal Actieplan (voor de reductie van pesticiden)
NTF	NAPAN Task Force
LKE-Plan	Lucht-Klimaat-Energieplan
WBH	Waterbeheerplan

INFO

02 775 75 75
WWW.ENVIRONNEMENT.BRUSSELS

Coördinatie:

Voor Leefmilieu Brussel: Julien RUELLE, Christophe BARBIEUX

Voor het kabinet van minister Céline FREMAULT: Stéphane VANWIJNSBERGHE, Caroline VINCKENBOSCH

Supraregionale coördinatie (NTF): Manuela de VAULX de CHAMPION, Julien RUELLE

Redactie: Julien RUELLE

Verantw. uitg.: Frederic FONTAINE en Barbara DEWULF – Havenlaan 86C/3000 - 1000 Brussel

BIJLAGE 1 – SYNTHETISCHE VERSIE VAN HET PROGRAMMA (NAPAN VERSIE)

Programma van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2018-2022

1. DOELSTELLINGEN VAN HET PROGRAMMA 2018-2022

Het streefdoel van het Gewest kan worden opgedeeld in 5 prioritaire pijlers die als richtsnoer zullen dienen voor alle regelgevingen, projecten en acties die in de loop van die 5 jaar worden uitgevoerd.

- 1) Geen pesticiden meer gebruiken in alle ruimten die open zijn voor het publiek
- 2) Het gebruik van pesticiden beperken in privétuinen en -domeinen
- 3) De bescherming voor kwetsbare groepen, met inbegrip van de professionele gebruikers, opvoeren
- 4) De natuur en de ecosysteemdiensten beschermen
- 5) Een stedelijke landbouw ontwikkelen die verenigbaar is met het behoud van de ecosystemen

2. ACTIES VOOR DE PERIODE 2018-2022

2.1 Opleiding voor professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

❖ Implementatie van het Belgische certificeringssysteem "Fytolicensie"

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.1.1	De kennis van de operatoren van GBM certificeren	Organisatie van de basisexamens voor de fytolicensie	Organisatie van ten minste één jaarlijkse basisexamen voor elk type fytolicensie
<i>De basisexamens die de kennis van de kandidaten certificeren zullen regelmatig en voldoende worden georganiseerd zodat alle (toekomstige) professionals, die actief zijn op het gewestelijke grondgebied, een fytolicensie kunnen behalen bij de federale overheid.</i>			
BHG 2.1.2	Zorgen voor coördinatie met de federale overheid	Aan de FOD de lijst bezorgen van de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van de aanvullende opleiding	Goede werking van de uitwisselingsinterface tussen de opleidingsinstellingen en de FOD
<i>De lijsten met de geslaagden voor het basisexamen en de getuigschriften van aanvullende opleidingen zullen regelmatig worden bezorgd aan de FOD.</i>			

❖ Toegang tot een aangepaste opleiding (basis & aanvullende)

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.1.3	Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM	Organisatie van de basisopleidingen	Organisatie van ten minste één jaarlijkse sessie van basisopleiding voor elk type fytolicensie
<i>Er zullen voldoende sessies van basisopleidingen worden georganiseerd voor de verschillende fytolicensies en de getuigschriften van basisopleiding zullen volgens de regelgevende bepalingen worden afgeleverd</i>			
BHG 2.1.4	Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM	Het materiaal voor de basisvorming bijwerken	Herziening ten minste om de twee jaar of zodra dit door een belangrijke ontwikkeling is vereist
<i>De inhoud van het materiaal van de basisopleidingen (syllabi en slides) moet dus periodiek worden bijgewerkt om rekening te houden met de wetgevende, wetenschappelijke en technische evolutie.</i>			

BHG 2.1.5	Zorgen voor de aanvullende opleiding van de operatoren van GBM	Organisatie van aanvullende opleidingsactiviteiten	Aangepaste communicatie naar de potentiële opleidingsinstellingen ; Organisatie van een voldoende aantal activiteiten
<i>Er zullen dus voldoende aanvullende opleidingsactiviteiten worden georganiseerd (en/of erkend) voor de verschillende fyto-licenties en de getuigschriften van aanvullende opleidingen zullen volgens de regelgevende bepalingen worden afgeleverd.</i>			
BHG 2.1.6	Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM	Een evenwicht aanbod van aanvullende opleidingsactiviteiten voorstellen	Aanvullende opleidingsactiviteiten in meer dan 3 'thematische modules per jaar; Aangepaste communicatie naar de potentiële opleidingsinstellingen
<i>Door een analyse van de erkenningsaanvragen van de aanvullende opleidingsactiviteiten kan worden gewaarborgd dat het aanbod aan de operatoren een voldoende verscheidenheid aan thema's behandelt om een evenwichtige opleiding te garanderen die is aangepast aan de verschillende doelgroepen.</i>			
BHG 2.1.7	Zorgen voor de basisopleiding van de operatoren van GBM	Een aanbod aan aanvullende opleidingsactiviteiten voorstellen dat ook voldoet aan de doelstellingen van de andere gewestelijke plannen, programma's en strategieën	Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's; Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen ; Organisatie van ten minste 2 opleidingsactiviteiten inzake biociden
<i>De aanvullende opleidingsactiviteiten zullen in het bijzonder de nadruk leggen op de doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die door het Gewestelijk Natuurplan of de Good Food-strategie worden nagestreefd. De activiteiten zullen ook de vermindering van biociden en het gebruik van alternatieve praktijken aankaarten.</i>			
BHG 2.1.8	Het opleidingsmateriaal voor iedereen ter beschikking stellen	Het opleidingsmateriaal van de basisopleiding en van de aanvullende opleidingsactiviteiten ter beschikking stellen op het internet	Aangepaste communicatie naar de opleidingsinstellingen
<i>Het regelmatig bijgewerkte materiaal van de basisopleiding en het materiaal van de aanvullende opleidingsactiviteiten zullen ter beschikking zijn op de website van Leefmilieu Brussel..</i>			

2.2 Verkoop van pesticiden

❖ Algemene informatie die wordt verstrekt op plaatsen waar pesticiden voor amateurgebruik worden verkocht

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.2.1	Sensibilisatie van de gebruikers van GBM voor amateurgebruik om te kiezen voor risicoarme benadering	De verplichte algemene informatie in de verkooppunten van GBM voor niet-professioneel gebruik updaten	Beschikbaarheid van nieuwe instructies voor GBM- verkopers in 2019
<i>Bewustmaken van de gebruiker van amateurproducten van de blootstellingsroutes (via huid, inname, ...) en van de maatregelen die de gebruiker kan nemen om de risico's te beperken. De bewustmakingscampagnes zijn uiterlijk in 2019 beschikbaar op de plaatsen waar GBM voor amateurgebruik worden verkocht, zoals voorzien in art. 5 van het KB (04/09/12) betreffende het FRPP. Er kan worden overwogen om de bestaande communicatiecampagne te behouden en deze aan te vullen met bijkomende communicatieacties zoals de verspreiding van flyers en de inzameling van de vervallen producten en/of de producten die niet meer erkend zijn alsook de lege verpakkingen</i>			

❖ Beschikbaarheid van gecertificeerde voorlichters op verkoopplaatsen van pesticiden bestemd voor het brede publiek

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.2.1	Waarborgen van de kwaliteit van de informatie die in de verkooppunten wordt verstrekt	De kennis van de NP-voorlichters verbeteren	Inventarisering van de verkooppunten; Modaliteiten voor de organisatie van basisopleidingen en aanvullende opleidingsactiviteiten voor de NP-fyto-licentie
<i>Door middel van dit actie kan de deelname van de houders van NP-fyto-licenties aan specifieke aanvullende opleidingsactiviteiten worden gestimuleerd en kan men zich vergewissen van hun kennis van de aspecten die specifiek zijn voor het gewest.</i>			
BHG 2.2.2	Waarborgen van de kwaliteit van de informatie die in de verkooppunten wordt verstrekt	De goede verkooppraktijken van gewasbeschermingsmiddelen aan particulieren bevorderen	Inventarisering van de verkooppunten; Beschikbaarheid van communicatiemiddelen
<i>Het Gewest zal een handvest van goede praktijken opstellen rond de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen en biociden die buitenshuis worden gebruikt.. De actoren uit de sector zullen daartoe worden geraadpleegd.</i>			

❖ GBM voor professionele gebruikers enkel verkrijgbaar voor houders van een fytolicensie

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

2.3 Informatie en bewustmaking over pesticiden en alternatieven

❖ Zorgen voor het verstrekken van evenwichtige informatie over pesticiden en de alternatieven ervoor

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.3.1 	Harmoniseren van de communicatie over biopesticiden en alternatieven voor de niet-landbouwsector 	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen in verband met biopesticiden en andere alternatieven	Kennisuitwisseling Geharmoniseerde communicatie Minstens één jaarlijkse vergadering van de experts en van de actoren van de communicatie naar de amateurs toe (overheden en stakeholders).
	<i>Deze actie zal trachten de communicatie te harmoniseren over het gebruik van biopesticiden en alternatieven voor niet-landbouwkundig gebruik, zoals het gebruik door particulieren en voor het onderhoud van groenzones en verharde oppervlakken.</i>		
BHG 2.3.1	Efficiënt communiceren naar de verschillende doelgroepen	Uitwerken van een communicatiestrategie en -plan	Beschikbaarheid van het communicatieplan (uiterlijk in oktober 2018); Coördinatie met de andere gewestelijke plannen en programma's
	<i>In een communicatiestrategie en -plan moeten de doelgroepen, boodschappen, acties, tools en planning worden bepaald voor de periode 2018-2022, zodat de algemene doelstellingen van dit programma voor pesticidenreductie kunnen worden behaald. Er zal bijzonder zorg worden besteed aan de samenhang ervan met de andere communicatiestrategieën en -plannen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden ontwikkeld, in het bijzonder in het kader van het Gewestelijk Natuurplan (maatregel 21) en van de Good Food-strategie.</i>		
BHG 2.3.2	Efficiënt communiceren naar de verschillende doelgroepen	Evalueren van gedrag, houding en opinie van de doelgroepen	Uitvoeren van ten minste 1 peiling 'groot publiek', 1 peiling 'kwetsbare groepen', 1 peiling 'professionals groene ruimten'; Uitvoeren van een studie over de praktijken van amateurtuinieren.
	<i>Er zullen enquêtes, monitorings en studies worden uitgevoerd bij de verschillende doelgroepen om de communicatietools van gegevens te voorzien, de doeltreffendheid van de campagnes te controleren, de behoeften aan informatie doelgericht te bepalen, enz. Als stand van zaken zal een studie over de praktijken van amateurtuinieren worden uitgevoerd, met de bedoeling om prioritaire actiepistes te formuleren.</i>		
BHG 2.3.3	Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven	Opleiden van de Moestuinmeesters en Compostmeesters over het onderwerp	Verderzetting van de MM- en CM-opleidingen
	<i>De informatie zoals voorgesteld tijdens de bestaande opleidingen zal worden aangepast om rekening te houden met de recente en toekomstige ontwikkelingen inzake het gebruik van pesticiden.</i>		
BHG 2.3.4	Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven	In het leven roepen van 'Tuiniermeesters'	Coördinatie met de MM en CM; Studie over de praktijken van thuistuinieren
	<i>Vrijwilligers 'Tuiniermeesters' (eerst tijdens een testfase; de benaming en het concept kunnen nog veranderen) zullen kwaliteitsvolle informatie verstrekken over het ecologisch ontwerpen en beheren van een siertuin en de omgeving van het gebouw en adviezen geven over het onthalen van de biodiversiteit. Ze kunnen door particulieren worden aangezocht om diagnoses te stellen van plantenziekten en insecten die schadelijk zijn voor tuinplanten en natuurlijke beheertechnieken voorstellen om ze te verhelpen.</i>		
BHG 2.3.5	Zorgen voor de beschikbaarheid van burgers die kennis doorgeven	Versterken van de synergieën met de naturalisten	Voortzetting van de natuurgidsopleidingen
	<i>Er zal worden gestreefd naar een versterking van de partnerschappen met de natuurgidsen die actief zijn in het Gewest.</i>		
BHG 2.3.6	Begeleiden van de transitie van het Brussels landschap	Bewustmaken van de Brusselaars voor spontane plantengroei	Technische haalbaarheid van het project 'Sauvages de ma rue'; Werking van de website 'Straatmadeliefjes'; Partnerschappen met Tela Botanica

Het Gewest zal dus aangepaste strategieën ontwikkelen om de bevolking te familiariseren met die planten die meer zichtbaar zijn dan vroeger. Tot slot zal een aanpassing van het Franse programma 'Sauvages de ma Rue' in het BHG worden voorgesteld.

BHG 2.3.7	Begeleiden van de transitie van het Brussels landschap	Veranderen van de normen van de openbare bebloeming	Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
<i>Het Gewest zal dus synergieën ontwikkelen die in de richting gaan van deze nieuwe meer duurzame bebloeming praktijken. Deze actie zou moeten leiden tot de publicatie van een bebloemingshandvest in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat de voorkeur geeft aan overlevende en inheemse soorten.</i>			
BHG 2.3.8	Begeleiden van de transitie van het Brussels landschap	In kaart brengen en herwaarderen van de voorbeeldruimten en -praktijken	Voortzetting van het project 'Natuurnetwerk' van Natagora; Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten
<i>Het Gewest zal de zichtbaarheid waarborgen van voorbeeldpraktijken en van ruimten die, wegens hun beheerwijzen, verdienen om door verschillende middelen in de kijker te worden geplaatst. Het signalisatiesysteem zal overigens bedacht worden met het oog op de landschappelijke inpassing ervan.</i>			
BHG 2.3.9	Begeleiden van de transitie van het Brussels landschap	Invoeren van een gewestelijk signalisatiesysteem inzake het ecologisch beheer van openbare ruimten	Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten; Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
<i>Er zal een gewestelijk signalisatiesysteem met betrekking tot het ecologisch beheer van openbare en groene ruimten worden opgesteld in samenwerking met de andere overheidsdiensten van het Gewest. Dat systeem zal geleidelijk aan worden ingevoerd</i>			
BHG 2.3.10	Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen	Toekennen van financiële steun aan verenigingen die relevante projecten voorstellen	Behoud van de coördinatie ruimten met de andere plannen en programma's
<i>Er zullen subsidies worden toegekend aan verenigingen die privépersonen, professionals of beheerders van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen informeren, bewustmaken of begeleiden</i>			
BHG 2.3.11	Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen	Inventariseren van het aanbod en de agenda's van de gesubsidieerde verenigingen bekendmaken	Werking van de agenda op de website van Leefmilieu Brussel
<i>De acties die worden voorgesteld door de gesubsidieerde verenigingen zullen gecentraliseerd worden bekendgemaakt op de website van Leefmilieu Brussel.</i>			
BHG 2.3.12	Burger- en verenigingsinitiatieven ondersteunen	Opzetten van netwerken van gesubsidieerde verenigingen en synergieën ontwikkelen	Ten minste twee vergaderingen (of workshops of rondetafels) per jaar; Betrokkenheid van de verenigingen bij het gewestelijk beleid
<i>Het opzetten van netwerken van de verenigingen voor natuur-, milieu- en consumentenbescherming die actief zijn rond pesticidenreductie en het toepassen van alternatieve praktijken zal worden bevorderd</i>			

❖ Systemen ontwikkelen voor het verzamelen van informatie over gevallen van vergiftiging

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

2.4 Inspectie van de uitrusting die wordt gebruikt voor de toepassing van GBM

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

2.5 Aankondiging van bespuitingen aan potentieel blootgesteld

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.5.1	Informeren over de risico's op onvrijwillige blootstelling aan professionele bespuitingen	Bevordering van de uitvoering van de informatieve aanplakking	Beschikbaarheid van geschikte templates
<i>Het Gewest zal aan de professionals voldoende tools ter beschikking stellen zodat ze de aankondigingsverplichtingen zo goed mogelijk kunnen nakomen.</i>			
BHG 2.5.2	Informeren over de risico's op onvrijwillige blootstelling aan professionele bespuitingen	Het samen naast elkaar bestaan van landbouwzones en woonzones bevorderen	Coördinatie met de Good Food-strategie
<i>Het Gewest zal een proefproject opzetten om de omwonenden van de besproeiende percelen te informeren, in goede verstandhouding met de landbouwers.</i>			

2.6 Beschermen van het aquatisch milieu

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.6.1 	Harmoniseren van de benadering van het pesticidegebruik voor het onderhoud van de spoorbeddingen uitwisseling van goede praktijken 	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van de spoorbedding	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken Minstens één jaarlijkse intergewestelijke vergadering van de overheden en de spoorbedding beheerders.
<i>De drie gewesten zullen hun adviezen uitwisselen over het gebruik van pesticiden voor het onderhoud van het spoorwegnet : zijn pesticiden nodig, onder welke omstandigheden en op welke plaatsen kan het gebruik toegelaten worden ... ? Aangezien Infrabel een federale maatschappij is, is een gemeenschappelijk standpunt voor het ganse Belgische grondgebied wenselijk. Het uitwisselen van meningen en goede praktijken zou een duurzamer pesticidegebruik moeten in de hand werken.</i>			
BHG 2.6.1	Beschermen van het grondwater en het drinkwater	Sensibiliseren van de bewoners en gebruikers van goederen in de beschermingsgebieden voor drinkwaterwinning	Beschikbaarheid van een lijst van de bewoners en gebruikers; Samenwerking met de betrokken gemeentelijke overheden
<i>Er zullen aangepaste informatie- en sensibiliseringsmaatregelen worden getroffen voor de bewoners en gebruikers van goederen die in die gebieden zijn gelegen.</i>			
BHG 2.6.2	Beschermen van het oppervlaktewater	Sensibiliseren van privépersonen en professionals voor het in acht nemen van de vastgestelde risicozones en bufferzones om het aquatisch milieu te beschermen	Beschikbaarheid van informatiedocumenten
<i>Er zullen sensibiliseringsacties worden ondernomen om de vastgestelde risicozones en bufferzones in acht te nemen ter bescherming van het aquatisch milieu en de niet-beoogde waterorganismen, die gericht worden op privépersonen en professionals.</i>			
BHG 6.2.3	Monitoren van de waterverontreiniging en verhelpen van de verontreinigingen	Monitoren van de verontreiniging van het grond- en oppervlaktewateren bepalen van de oorzaken van de vastgestelde verontreiniging om remediërsmaatregelen voor te stellen	Uitvoering van de monitoringprogramma's van het Waterbeheerplan
<i>Het monitoringprogramma dat wordt uitgevoerd in het kader van het WBP. Als verontreinigingen worden vastgesteld in het oppervlaktewater of het grondwater, zullen de oorzaken ervan worden bepaald om remediërsmaatregelen voor te stellen.</i>			

2.7 Beschermen van specifieke gebieden

❖ Gebieden die gebruikt worden door het brede publiek of door kwetsbare groepen

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.7.1 	Harmoniseren van de benadering van het pesticidegebruik voor onderhoud van sportterreinen en uitwisseling van goede praktijken 	Stand van zaken en uitwisseling van ervaringen over het onderhoud van sportterreinen	Harmonisering van de afwijkingen indien nodig Uitwisseling van kennis over alternatieve technieken Minstens één jaarlijkse intergewestelijke vergadering van de overheden.
<i>Het project beoogt een uitwisseling van goede praktijken over het onderhoud van sportterreinen. In heel wat gevallen is een onderhoud zonder pesticiden mogelijk.</i>			
BHG 2.7.1	Beschermen van de kwetsbare groepen	Informeren en begeleiden van de verantwoordelijken en beheerders van de instellingen voor opvang van kwetsbare groepen	Beschikbaarheid van een lijst van de eigenaars en beheerders; Beschikbaarheid van aangepaste informatiemiddelen
<i>Er zal passende informatie en specifieke begeleiding worden voorgesteld aan beheerders van plaatsen en gebouwen voor opvang van kwetsbare groepen om hen te helpen een ecologisch beheer van hun buitenruimten toe te passen.</i>			
BHG 2.7.2	Beschermen van de kwetsbare groepen	Monitoren van de evolutie van de gebruikspatiënten van pesticiden in instellingen voor opvang van kwetsbare groepen	Voldoende communicatie over de registratieverplichtingen
<i>De evolutie van de praktijken zal worden gemonitord door een regelmatige analyse van de gebruiksregisters van de GBM, van het algemeen register van de chemische producten en/of het register van de gevaarlijke afvalstoffen.</i>			

BHG 2.7.3	Beschermen van de kwetsbare groepen	Sensibiliseren van de directe buurtbewoners van instellingen voor opvang van kwetsbare groepen	Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
	<i>De sensibilisering zal ook gericht zijn op de directe buurtbewoners van de betrokken instellingen.. Er zullen ook tools (modelbrieven, brochures) ter beschikking worden gesteld van de verantwoordelijken van de betrokken instellingen</i>		
BHG 2.7.4	Beschermen van de bevolking	Limiteren van het gebruik van pesticiden in privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek	Beschikbaarheid van een inventaris van de privéruimten die toegankelijk zijn voor het publiek; Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden; Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid)
	<i>De actie streeft naar het verminderen van het gebruik van pesticiden in die ruimten door passende sensibiliseringsmaatregelen. Ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden bestudeerd.</i>		
BHG 2.7.5	Beschermen van de bevolking	Verminderen van het gebruik van pesticiden in privétuinen en -domeinen	Studie over de praktijken van thuistuinieren Beschikbaarheid van informatietools over biopesticiden; Verhoging van het aanbod van biopesticiden (federale bevoegdheid)
	<i>Het Gewest wil specifieke acties ondernemen om het gebruik van pesticiden in privéruimten te verminderen of te beperken. Ook het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen zal worden bestudeerd</i>		
BHG 2.7.6	Beschermen van de bevolking	Begeleiden van de beheerders van openbare ruimten	Werking van de Natuurfacilitator Werking van het platform Bomen, Natuur en Landschap
	<i>Het Gewest zal aangepaste begeleiding aanbieden tijdens het laatste jaar van de overgangsperiode (2018) en zal vanaf 2019 toezien op de naleving van het algemeen verbod.</i>		
BHG 2.7.7	Beschermen van de bevolking	Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in openbare ruimten	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen; Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013
	<i>Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dat bij wijze van afwijking is toegestaan in openbare ruimten (hetzij in het kader van het plan voor gebruik van pesticiden door beheerders van openbare ruimten, hetzij in het kader van de algemene afwijkingen) zal worden geïnventariseerd, meer bepaald via het verplicht register.</i>		

❖ Beschermen van wilde fauna en flora

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.7.8	Beschermen van de (semi-)natuurgebieden	Sensibiliseren van de bewoners en omwonenden van beschermde (semi-)natuurgebieden	Beschikbaarheid van een adressenlijst van de bewoners en omwonenden; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
	<i>Er zullen specifieke communicatie- en sensibiliseringsacties worden gevoerd rond de Natura 2000-gebieden en natuureservaten, waar het gebruik van pesticiden is verboden. De acties zullen ook worden gericht op de omwonenden van de betrokken gebieden en deze die zich in de veiligheidssperimeters bevinden (60 meter rond de Natura 2000-gebieden).</i>		
BHG 2.7.9	Beschermen van de (semi-)natuurgebieden	Monitoren van het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde (semi-)natuurgebieden	Voldoende communicatie over de registerverplichtingen; Begeleiding van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013
	<i>Het gebruik van pesticiden dat bij wijze van afwijking is toegestaan in beschermde natuurgebieden zal worden geïnventariseerd. Er zullen gegevens worden ingezameld over de bestreden organismen, de producten en gebruikte hoeveelheden.</i>		
BHG 2.7.10	Beschermen van de gebieden die belangrijk zijn voor het Brussels ecologisch netwerk	Vaststellen en sensibiliseren van de beheerders van elementen van ecologisch belang, en meer bepaald de groengebieden en gebieden met hoge biologische waarde die door het GBP worden bepaald	Beschikbaarheid van de inventaris van de zones die van belang zijn voor het BEN; Opstelling van het operationeel uitvoeringsplan van het BEN; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen
	<i>De sensibiliseringsactie rond de vermindering van pesticiden en het toepassen van alternatieve methodes zal worden opgevoerd en uitgebreid tot de ontwikkelings- en verbindingsgebieden van het Brussels ecologisch netwerk (BEN).</i>		
BHG 2.7.11	Beschermen van bestuivende insecten	Bijzondere aandacht besteden aan de hulpmiddelen en gebieden die van belang zijn voor bestuivende insecten, en vooral voor de wilde bestuivende insecten	Invoering van een actieplan 'bijen en wilde bestuivers' (maatregel 16, voorschrift 1 van het GNP); Cartografie van de 'functionele gebieden' en inventarisering van de bijennesten in de grond

De actie zal er specifiek in bestaan om bewust te maken van het bestaan van wilde bestuivende insecten en van hun levens- en nestbouwwijzen. Ook kan het aannemen van nieuwe regelgevende maatregelen worden bestudeerd om het gebruik te verminderen van de producten die het meest problematisch zijn voor de bestuivende insecten.

❖ Recentelijk behandelde gebieden toegankelijk voor werknemers in de landbouw

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.7.12	Verminderen van de risico's voor het landbouwpersoneel	Sensibiliseren en informeren van het landbouwpersoneel over gepast gedrag om percelen na behandeling te betreden	Inventarisering van de landbouwexploitanten; Beschikbaarheid van aangepaste communicatiemiddelen

Het Gewest zal ervoor zorgen dat kwaliteitsvolle informatie wordt bezorgd aan het landbouwpersoneel om blootstelling aan producten te vermijden vóór en na het sproeien.

❖ Beschermen van het drinkwater

(Zie acties BHG 2.6.1 en 2.6.3)

2.8 Hantering/opslag van GBM en de verpakking/restanten

❖ Risicobeperkende maatregelen voor, tijdens en na de bespuiting

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel 2.8.1 	Standaardisering voor de systemen om verpakkingen van vloeibare GBM te ledigen en te spoelen bij het vullen van het spuittoestel.	In overleg met de professionele gebruikers uit de sector, zal men in het kader van het project zich inspannen om de informatie voor geharmoniseerde systemen beschikbaar te maken en om, indien nodig, de ontwikkeling van de technologie door middel van alle mogelijke normatieve, administratieve en zelfs reglementaire maatregelen te begeleiden	Beschikbaarheid van de informatie; Implementatie van de noodzakelijke normatieve, reglementaire of administratieve omkadering.

Een aantal spoel- en leegloopssystemen bij het overgieten van de GBM naar de spuittank die werden ontwikkeld door de industrie van GBM vormen een belangrijke vooruitgang wat betreft de reductie van milieu- en humane gezondheidsrisico's door puntbronvervuiling. De harmonisering van de systemen om ze compatibel te maken, werd geïdentificeerd als een grote uitdaging tijdens het vorige NAPAN-programma. De actie streeft ernaar de standaardisering te ondersteunen van de spoel- en leegloopssystemen die werden ontwikkeld door de industrie van GBM door de beschikbare informatie toegankelijk te maken en de noodzakelijke normatieve, reglementaire of administratieve omkadering te implementeren. Deze maatregel zal in overleg met de betrokken beroepssectoren worden georganiseerd.

❖ Bijkomende maatregelen voor amateurgebruikers

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hierover niet bevoegd.

❖ Maatregelen voor het verkleinen van de risico's in de lokalen voor professionele opslag

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.8.1	Verminderen van de risico's die verband houden met de opslag van pesticiden voor professioneel gebruik	Controleren van de conformiteit van de opslagruimten	Voldoende informeren van professionele gebruikers; Organisatie van regelmatige controles

Er zullen regelmatige controles worden georganiseerd. Er zal bijzondere aandacht uitgaan naar de gevoelige gebieden met verhoogd risico.

BHG 2.8.2	Verminderen van de risico's die verband houden met de opslag van pesticiden voor professioneel gebruik	Adequaat communiceren over het beheer van opslagruimten	Beschikbaarheid van aangepaste informatiemiddelen
--------------	--	---	---

Er zal op passende wijze worden gecommuniceerd om professionals te sensibiliseren over het goede beheer van een opslagruimte voor GBM en, desgevallend voor biocide.

2.9 Geïntegreerde gewasbescherming / integrated pest management (IPM)

❖ Bevorderen van lage inputsystemen zoals IPM en biologische landbouw

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.9.1	Aanmoedigen van het duurzame voedselproductiesystemen	Bevorderen van de biologische landbouw en van de agro-ecologische benadering	Coördinatie met de Good Food-strategie Werking Boeren Brussels Paysan
<i>Het bevorderen en ontwikkelen van een duurzame landbouwproductie vormen Pijler 1 van Good Food. Dit gaat zowel over de professionele productie als over de eigen productie.</i>			
BHG 2.9.2	Aanmoedigen van het duurzame voedselproductiesystemen	Promoten van het "handvest ecologisch tuinieren" voor de eigen productie	Beschikbaarheid en zichtbaarheid van het handvest ecologisch tuinieren; Beschikbaarheid van aangepaste technische fiches; Coördinatie met de Good Food-strategie
<i>In de activiteiten rond eigen productie, zowel in individuele als in collectieve moestuinen, zal het 'handvest ecologisch tuinieren' worden voorgesteld dat werd ontwikkeld in het GPPR 13-17.</i>			
BHG 2.9.3	Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten, openbare ruimten, parken en tuinen	Verspreiden van het referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van groene ruimten	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 10 van het GNP
<i>Het promoten van het ecologisch beheer van openbare ruimten en groene ruimten is ook één van de prioriteiten van het GNP. Dat plan stelt de verspreiding voorop van een gids met goede praktijken (maatregel 2) en van een referentiesysteem voor ecologisch en landschappelijk beheer van de groene ruimten (maatregel 10).</i>			
BHG 2.9.4	Bevorderen van het ecologisch beheer van de groene ruimten, openbare ruimten, parken en tuinen	Label toekennen aan de park- en tuinondernemingen die zich verbinden tot pesticidenreductie	Beschikbaarheid van het referentiesysteem voor ecologisch en landschapsbeheer van groene ruimten; Beschikbaarheid van de gids voor goede praktijken
<i>Het Gewest zal een labelingsysteem voorstellen voor park- en tuinbedrijven die werkzaam zijn op het Brussels grondgebied. Deze labeling zal meer bepaald betrekking hebben op het achterwege laten van pesticiden of het beperkt inzetten van producten met een lage milieu-impact, enz.</i>			

❖ Scheppen van de nodige voorwaarden om de implementatie van IPM te bevorderen

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.9.5	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw	Opzetten van een dienst voor begeleiding en deskundigheid in duurzame stedelijke landbouw	Werking van de begeleidingsdienst; Coördinatie met de Good Food-strategie
<i>De dienst voor begeleiding en deskundigheid inzake stedelijke landbouw die wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie zal ook advies en deskundigheid aanbieden over de toepassing van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming of van de biologische landbouw gericht op de landbouwers van het gewest.</i>			
BHG 2.9.6	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw	Bevorderen van actieonderzoeksactiviteiten op het gebied van stedelijke landbouw	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld; Coördinatie met de Good Food-strategie
<i>Het actieonderzoek inzake innoverende praktijken in de stadslandbouw zal worden bevorderd en zullen de resultaten worden toegankelijk gemaakt en verspreid. Deze actie wordt ontwikkeld in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 10).</i>			
BHG 2.9.7	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw	Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem	Coördinatie met de Good Food-strategie

Bij de monitoring van de schadelijke organismen zal een proefproject van een gewestelijk waarschuwingssysteem worden opgezet om de producenten te waarschuwen zodat ze in een vroeg stadium gepast kunnen reageren. Partnerschappen met de bestaande waarschuwingdiensten zullen worden bestudeerd.

BHG 2.9.8	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw	Uitvoerig beschrijven van de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming in startersgidsen voor professionele voedingsmiddelenproducenten	Gecoördineerde uitvoering van de voorschrift 5 van de Good Food-strategie
	<i>De algemene principes van geïntegreerde (biologische) gewasbescherming worden bovendien in herinnering gebracht en uitvoerig beschreven in de startersgidsen voor de toekomstige landbouwprofessionals, zoals die worden vooropgesteld door de Good Food-strategie (voorschrift 5).</i>		
BHG 2.9.9	Begeleiden van de professionals van de stedelijke landbouw	Het naleven van de principes van de geïntegreerde gewasbescherming als voorwaarde stellen voor het toekennen van gewestelijke steun aan de voedselproductie	Gecoördineerde uitvoering van de voorschrift 6 van de Good Food-strategie
	<i>De gewestelijke financiële steun voor specifieke voedselproductieprojecten, met name in het kader van de Good Food-strategie (voorschrift 6) zal afhankelijk worden gemaakt van de naleving van de principes van geïntegreerde gewasbescherming.</i>		
BHG 2.9.10	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud	Waarborgen van de werking van de Natuurfacilitator beheer binnen Leefmilieu Brussel	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 8 van het GNP; Coördinatie met de andere facilitatoren binnen de administratie
	<i>De Natuurfacilitator die binnen Leefmilieu Brussel werd opgericht zal de professionals die openbare en groene ruimten aanleggen en beheren begeleiden. Deze Natuurfacilitator integreert de opdrachten van de Pole voor gedifferentieerd beheer zoals omschreven door het GPPR 2013-2017 (BHG 4.1 en 5.1).</i>		
BHG 2.9.11	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud	Ontwikkelen en bijhouden van de wetenschappelijke en technische kennis die nodig is voor de productie van opleidings- sensibiliserings-, informatie- en begeleidingsmateriaal	Uitwisselingsruimten met de onderzoekswereld
	<i>De Natuurfacilitator zal ervoor zorgen dat de kennis die nodig is voor zijn werking wordt ontwikkeld en bijgewerkt</i>		
BHG 2.9.12	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud	Opzetten van den uitwisselingsplatform tussen verantwoordelijken voor fytosanitaire bestrijding in overheidsdiensten	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 2 van het GNP; Organisatie van ten minste twee vergaderingen per jaar
	<i>Er zal een uitwisselingsplatform worden opgezet om de overdracht van informatie en de uitwisseling van goede praktijken te bevorderen tussen de verantwoordelijken voor fytosanitaire bestrijding binnen de overheidsdiensten.</i>		
BHG 2.9.13	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud	Opzetten van een netwerk en stimuleren van uitwisselingen tussen professionals die buitenruimten ontwerpen, aanleggen en onderhouden	Organisatie van ten minste een rondetafelconferentie per jaar
	<i>De actie van het opzetten van een netwerk zal niet beperkt blijven tot de overheidsdiensten en ook meer algemeen gericht zijn op de groene sectoren en de inrichtingsprofessionals (stedenbouwkundigen, architecten, enz.).</i>		
BHG 2.9.14	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud Zie BHG 2.9.7	Voorstellen van een monitoringcentrum voor schadelijke organismen en van een aangepast waarschuwingssysteem (buiten landbouwgebied)	Uitvoering van de acties BHG 2.9.12 en 2.9.13
BHG 2.9.15	Begeleiden van de professionals van groene ruimten en openbare ruimten, van ontwerp tot onderhoud	Voorstellen van modelvoorschriften voor het opstellen van bestekken	Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 12, voorschrift 2 van het GNP; Inpassing van de typevoorschriften in de TB
	<i>Het Gewest zal modelvoorschriften voorstellen om op te nemen in de bestekken, en die bijvoorbeeld opnemen in het typebestek voor werken op de openbare weg.</i>		

❖ Versterking van de uniforme beginselen van IPM

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.9.16	Bevorderen van de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming	Begeleiden van de afwijkingen van de ordonnantie van 20 juni 2013	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013; Compatibiliteit met de ordonnantie van 1 maart 2012
	<i>Het Gewest zal dus de modaliteiten bestuderen van een afwijkingsprocedure om het gebruik van de GBM zo goed mogelijk te begeleiden en toe te zien op de naleving van de principes van IPM, die samenhangt met de andere afwijkingsregelingen die van kracht zijn.</i>		
BHG 2.9.17	Bevorderen van de toepassing van de principes van geïntegreerde gewasbescherming	Als eerste keuze de voorkeur geven aan het gebruik van biopesticiden en/of producten met een laag risico wanneer een afwijking mogelijk is	Consolidatie van de ordonnantie van 20 juni 2013
	<i>Het Gewest zal de mogelijkheid bestuderen om het regelgevend kader te versoepelen zodat de producten die het minst zorgwekkend zijn voor de gezondheid van de gebruikers en voor het leefmilieu gebruikt kunnen worden.</i>		
BHG 2.9.18	Waarborgen van de naleving van de algemene principes van geïntegreerde gewasbescherming	Controleren van de naleving van de wettelijke bepalingen over geïntegreerde gewasbescherming	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013; Organisatie van regelmatige controles
	<i>Een regelmatige controle zal worden georganiseerd van de getroffen maatregelen om te garanderen dat de principes van geïntegreerde gewasbescherming worden nageleefd.</i>		
BHG 2.9.19	Verduidelijken van de begrippen ecologisch beheer en biologische bestrijding	Waarborgen van de samenhang van de voorschriften op het gebied van het gebruik van pesticiden, instandhouding van de natuur en bestrijding van invasieve soorten, ten opzichte van de doelstellingen van ecologisch beheer en biologische bestrijding	Juridische en technische definitie van de concepten
	<i>Het Gewest zal ervoor zorgen dat verschillende concepten (ecologische beheer, biologische bestrijding, biocontrole, enz.), hun onderlinge samenhang en de samenhang ervan ten opzichte van de gewestelijke regelgevingen wordt verduidelijkt</i>		

❖ Aanmoedigen van de implementatie van IPM in sectorspecifieke richtsnoeren

Ref	Doestelling	Actie	KSF
BHG 2.9.20	Aan de professionals richtsnoeren over geïntegreerde gewasbescherming ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de betrokken teelten of sectoren	Voorstellen van specifieke richtsnoeren voor de relevante teelten	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013
	<i>Het Gewest zal specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen, en hierbij rekening houden met de bijzonderheden van de landbouw- of tuinbouwpraktijk in een stedelijke omgeving.</i>		
BHG 2.9.21	Aan de professionals richtsnoeren over geïntegreerde gewasbescherming ter beschikking stellen die specifiek zijn voor de betrokken teelten of sectoren	Voorstellen van richtsnoeren op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming toegepast op verschillende elementen van het stedelijk landschap	Besluit 'Geïntegreerde gewasbescherming' overeenkomstig artikel 12 van de ordonnantie van 20 juni 2013; Gecoördineerde uitvoering van de maatregel 2, voorschrift 1 van het GNP
	<i>Het Gewest zal specifieke richtsnoeren voor bepaalde teelten erkennen en/of voorstellen.</i>		

2.10 Indicatoren

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.10.1 	Beschikken over een set indicatoren die het mogelijk maken om de voornaamste parameters te visualiseren die een invloed hebben op de risico's betreffende het gebruik van GBM. <i>Om de risico's van GBM te kunnen beheren, worden de indicatoren van het dashboard die ontwikkeld werden tijdens het vorige NAPAN-programma regelmatig geüpdatet. Deze indicatoren illustreren op een eenvoudige manier de voornaamste parameters die een invloed hebben op de risico's betreffende het gebruik van GBM. Daartoe behoren de identificatie van gebruikstrends van bepaalde werkzame stoffen (b.v. stoffen die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid), of praktijken die extra aandacht verdienen en goede praktijken die als voorbeeld kunnen worden gesteld zoals vermeld in richtlijn 2009/128.</i>	Bijdrage aan het NAPAN Dash board voor GBM door de indicatoren ter beschikking te stellen die geselecteerd worden door de NTF.	Jaarlijkse actualisering en publicatie van het <i>Dash Board</i> van het NAPAN
Bel. 2.10.2 	Ontwikkeling van Europese indicatoren <i>De Europese initiatieven betreffende geharmoniseerde indicatoren zoals voorzien in artikel 11 van richtlijn 2009/128 moeten actief opgevolgd worden door de Belgische vertegenwoordigers met het oog op de optimalisering van het NAPAN Dash Board dat werd ontwikkeld door maatregel Bel. 2.10.1.</i>	Follow-up van de selectieprocedure van Europese indicatoren	Actieve deelname aan Europese initiatieven.
BHG 2.10.1	Verstrekken van gegevens over het pesticidengebruik	Opzetten van een gewestelijk 'pesticidenobservatorium'	Werking van de Natuurfacilitator Publicatie op de website van Leefmilieu Brussel van een jaarlijkse stand van zaken (eerste publicatie: uiterlijk maart 2019)
<i>Op basis van verschillende informatiebronnen moeten de gegevens over het gebruik en de vermindering van het gebruik van pesticiden in het BHG verzameld kunnen worden, zodat men zich rekenschap kan geven van de doeltreffendheid van het programma en de weerslag van de wetgevingen die op het grondgebied van het Gewest werden aangenomen (doeltreffendheid, kosten, enz.). Indien nodig zal het Gewest zijn regelgevingen in functie daarvan kunnen aanpassen om er de relevantie van te waarborgen.</i>			

2.11 Risicobeperkende maatregelen

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.11.1 	Evaluatie van de relevantie en de haalbaarheid van de risicobeperkende maatregelen toe te passen door de gebruikers van GBM	a) Overzicht van risicobeperkende maatregelen. De belangrijkste risicobeperkende maatregelen worden bekeken en beoordeeld op basis van hun haalbaarheidsniveau. Er wordt overleg georganiseerd met belanghebbenden. b) Het beleid herbekijken. Waar nodig worden toelatingen voor GBM of risicobeperkende maatregelen herbekeken. Er wordt overleg georganiseerd met de belanghebbenden. De respectieve verantwoordelijkheden van de overheden worden vastgesteld inzake de controle van de implementatie van deze maatregelen.	Tegen 2020, een stand van zaken van de belangrijkste risicobeperkende maatregelen. Tegen 2022, een overeenkomst voor het herbekijken van risicobeperkende maatregelen en/of toelatingsbeleid voor GBM

Het aanleggen van bufferzones voor waterbescherming of het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen zijn voorbeelden van risicobeperkende maatregelen die ten grondslag liggen aan de toelatingsprocedure. Deze maatregelen zijn basisvoorwaarden om een toelating te kunnen krijgen.

a) De belangrijkste risicobeperkende maatregelen (bufferzones, persoonlijke beschermingsmiddelen, enz.) worden overlopen en geëvalueerd op basis van hun relevantie en haalbaarheid.

b) De ingezamelde informatie dient als basis voor het heroverwegen van een aantal risicobeperkende maatregelen. Daarnaast wordt deze informatie ook aangewend voor het heroverwegen van de toelating van verschillende producten en om, indien nodig, een gedragswijziging bij professionele gebruikers in dit verband aan te moedigen. Op basis van deze resultaten worden risicobeperkende maatregelen en/of toelatingen heroverwogen en besproken met de stakeholders. De respectieve verantwoordelijkheden van de overheden worden vastgesteld inzake de controle van de implementatie van deze maatregelen worden vastgesteld en, desgevallend, verduidelijkt aan wie het vraagt.

2.12 Beheer en opvolging van het Plan

Ref	Doestelling	Actie	KSF
Bel. 2.12.1 	Gecoördineerd nationaal programma	Coördinatie van het rapport binnen de NTF	Publicatie van een nationaal rapport in 2022
	<i>Na afloop van het programma, in 2022, zal een nationaal rapport worden voorbereid en gepubliceerd om de rapporten van de verschillende leden van de NTF te coördineren.</i>		
Bel. 2.12.2 	Coördinatie van het NAPAN	De werking van de NTF definiëren en verzekeren	Werkings van de NTF en van de NAPAN Adviesraad
	<i>Elke lid die bevoegd is voor het NAPAN is betrokken bij de samenwerking en de coördinatie binnen de NTF. Belanghebbenden zijn betrokken bij het NAPAN via de NAPAN Adviesraad.</i>		
Bel. 2.12.3 	Het publiek actief betrekken in de hele besluitvorming aangaande het NAPAN	Raadpleging van het publiek aangaande NAPAN 2023-2027	Rapport aangaande de raadpleging van het publiek in 2022
	<i>In 2022 zal het publiek geraadpleegd worden om het programma te bepalen voor het NAPAN in de periode 2023-2027.</i>		

INFO

bruxelles
environnement

.brussels

02 775 75 75
WWW.ENVIRONNEMENT.BRUSSELS

Coördinatie:

Voor Leefmilieu Brussel: Julien RUELLE, Christophe BARBIEUX

Voor het kabinet van minister Céline FREMAULT: Stéphane VANWIJNSBERGHE, Caroline VINCKENBOSCH

Supraregionale coördinatie (NTF): Manuela de VAULX de CHAMPION, Julien RUELLE

Redactie: Julien RUELLE

Verantw. uitg.: Frederic FONTAINE en Barbara DEWULF – Havenlaan 86C/3000 - 1000 Brussel

